

LITTERATUS

25

© 2022, Maria-Ana Tupan, România

ISBN: 978-606-691-068-2

Coperta: <https://en.wikipedia.org/wiki/Caduceus>

Maria-Ana Tupan

**Șapte eseuri
despre un mesager
al ordinii transcendente**

Studiu critic
despre Ionuț Caragea

FIDES

Cine ești dumneata, Maria-Ana Tupan ?

Să încerc, așadar, să-mi construiesc o imagine publică: *soi-même comme un autre* (Paul Ricœur) în locul unui impersonal curriculum vitae, sau Europass (horribile dictu!).

Maria-Ana Tupan și-a petrecut copilăria într-un paradisiac lăcaș de munte, în casa unui preot prin gura căruia l-a cunoscut pe Dumnezeu și care o trezea din somn cântând lui Moș Crăciun care tocmai plecase, lăsând în urmă un brad plin de daruri, dintre care își va aminti mai târziu doar de *Pinocchio* – povestea devenirii copilului exemplar. Ceva mai târziu, l-a auzit pe tatăl ei vorbindu-i despre Goethe, Beethoven, Tolstoi, Șolohov, dar și de Gala Galaction, Lecca Moraru, Iustin Moiescu – profesorii lui de la Teologie-Litere din Cernăuți. Simptomatic pentru maturul pasionat de lumea cărților a fost, probabil, felul cum se închidea în întunecimea răcoroasă a biroului tatălui, scriind scrisori imaginare Cardinalului Richelieu, semnate Milady, sau citind *Contele de Monte Cristo*...

O tendință de însingurare avea să o însoțească toată viața, poate din cauză că în prima zi de școală învățătoarea îi spusese că nu putea deveni ce dorește, spre deosebire de ceilalți copii, deoarece tatăl ei era preot. Ascunderea, o vagă intenție de retaliere pentru nedreptăți după modelul eroului preferat, a hrănit înclinația de o viață spre însingurare, cu excepția cercului restrâns al familiei. Aceasta s-a accentuat după plecarea la paisprezece ani de lângă părinți la un reputat liceu din Buzău, locuind tot restul perioadei studiilor la rude sau cunoștințe, resimțind acut presiunea celor patru pereți și diferența de colegii care se întorceau acasă în familii sau își petreceau timpul în prietenii legate de la grădiniță. Elevă preferată a profesorului de latină, Romulus Cojocaru, ai cărui elevi intrau primii la facultate în București, a ales totuși limbile moderne și studiul literar prin care câștigă olimpiade până la faza pe țară.

Facultatea de limbi germanice a Universității București, unde a intrat și a terminat pe primul loc, a fost a treia școală parcursă cu note de zece. Statutul de șefă de promoție pe țară, activitățile științifice la cercul studenților, dar și al profesorilor, bursa cea mai mare de merit împărțită cu încă o studentă din toată facultatea, au cântărit mai puțin în balanță decât dosarul „prost”. Avea să-i fie respins și dosarul de doctorat de către Municipiul de Partid care

masca, de fapt, Cabinetul 2. Prima carte de critică acceptată de Sorin Mărculescu în 1985 la Editura Cartea Românească este și ea eliminată din planul editurii de CCES, apărând abia în ajunul confuz al Revoluției din 1989.

Revoluția din decembrie a însemnat a doua șansă, percepută și cu recunoștință față de destin și cu sentimentul datoriei de a nu o irosi. Angajarea la revista *Viața Românească*, condusă de Cezar Baltag, în locul modestei reviste de popularizare a cărții pentru străinătate unde lucrase până atunci, e urmată de admiterea la doctorat sub îndrumarea distinsului anglist Leon Levițchi, intrarea prin concurs în învățământul superior și câștigarea unei burse Senior Fulbright. Deși își petrecuse timpul studiind în Biblioteca Americană, Biblioteca Națională sau a Academiei, șederea în America a însemnat mult pentru desăvârșirea formației intelectuale. Cursul de fenomenologie, cărțile din Biblioteca Pattee a Universității Pennsylvania (State College), conferințele Catedrei de Literatură Comparată a universității și ale Departamentului de Studii Slave și Est-Europene, șansa acceptării la o Conferință Fulbright la Washington, i-au pus în mâini cheile pentru un parcurs disciplinar competitiv. În 2004, Maria-Ana Tupan participa la prima conferință internațională organizată de Comisia Fulbright la Atena, unde locuitorii erau

încă însuflețiți de atmosfera Jocurilor Olimpice recent încheiate. A fost probabil ultimul examen trecut cu aprecieri superlative. Descoperirea urmelor incontestabile ale lecturii Coranului în *Othello* de Shakespeare definitiva trecerea de la învățăcel la profesionist.

Bibliografia Mariei-Ana Tupan include aproximativ 17 cărți de autor, publicate în România și Anglia, cincizeci de comunicări la conferințe internaționale, numeroase studii în reviste din Europa, America, Asia și Australia, editarea unui număr al revistei *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, indexată Web of Science, și a revistei *The Golden Line: A Magazine of English Literature*, zeci de articole publicate în revistele din țară, traduceri din literatura americană, pentru care a primit Premiul Uniunii Scriitorilor. Acesta a fost urmat de Premiul pentru anglistică al revistei *Convorbiri Literare* în anul jubiliar Eminescu (2000), Premiul revistei *Viața Românească* pentru critică literară cu ocazia centenarului revistei (2006), Premiul revistei *Contemporanul* pentru excelență în teorie, istorie și critică literară (2019).

În 2015, trăiește emoția de a se vedea luând parte la examenul de admitere la studii doctorale ale Universității Alba Iulia, alături de figuri canonice ale literaturii române: profesorii Mircea Braga, Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Ion Buzăși. Din

2018, anul absolvirii primilor doctoranzi, a coordonat aproximativ 20 de doctoranzi dintre care 10 au titluri confirmate. După modelul mentorului, doctoranzii au publicat tezele la edituri importante românești sau străine, articole în reviste străine și au participat la conferințe internaționale. Relația cu doctoranzii nu este de subordonare, ci, așa cum s-a pledat la Conferința *The Learner Research Network* la Universitatea San Pablo în 2015, mentorul, ca și discipolul, au o calitate comună: *the learner*, cel care învață toată viața, inclusiv de la cei pe care îi îndrumă, importantă fiind bucuria cercetării de succes, vizibilitatea internațională a universității și a țării.

Ocolind cuvintele mari, importantă e învingerea singurătății prin comuniune de minți afine în tot acel ceremonial al politeții, aprecierii reciproce și conlucrării întru sporirea cunoașterii.

Maria-Ana Tupan

**Şapte eseuri
despre un mesager
al ordinii transcendente**

El Desdichado

Cer fără scări. Ciel sans escalier (Editura eLiteratura, 2014)

Prima persoană căreia îi dau bunavestire că un maestru al literelor române a fost absolvit în justiție de o infamă acuzație mă privește condescendent, comentând sec: „Voi, ăștia cu pixurile... ” E licențiat, titular până nu demult al unei catedre la Politehnică, și totuși nu are încredere în forța cuvântului tipărit. Mă întreb dacă l-aș fi impresionat mai mult spunându-i, presupunând că aș fi știut, cine a făcut parte din completul de judecată...

Logica guvernării pe bază de principii sau în funcție de persoane nu depinde, probabil, doar de cercul restrâns al puterii, ci de setul de valori al întregii societăți. Ce conferă cuiva prestigiu la români? Conform unei voci autorizate a sociologiei noastre contemporane, cercetătoarea Laureana Urse, „criteriile economice de diferențiere [a claselor sociale] sunt veniturile, proprietatea și averea (acumulările)” (*Clase sociale și stiluri de viață în*

România). Așa știam și noi, din păcate. În Anglia, structura de clasă acreditată prin educație instituționalizată, adică prin manuale universitare (John Oakland, *British Civilization*), are drept principal criteriu gradul de calificare și performanța profesională, coborând, pe șase nivele, de la doctori în științe și magistrați, la muncitori necalificați.

Inteligența creatoare se bucură de un prestigiu superior simplului profesionist, cel care exercită o meserie pentru a-și câștiga existența. Dacă nu am întreprins vreo anchetă printre cetățenii de rând din Regatul Unit, cel puțin discursul public și instituțional îl vedem marcat de deferență față de intelectual, revendicată la apogeul iluminismului de Immanuel Kant. Acesta „îndrăznește” nu numai să știe („sapere aude”), ci să impună puterii respect pentru pascaliana „trestie gânditoare”: „Îți plătesc taxele, lasă-mă să gândesc liber!” De altfel, cum citim într-unul din eseurile dedicate iluminismului din ultimul număr al revistei „European Journal” (editată de Dr. Vincenzo Merolle), în Parisul secolului al XVIII-lea, o persoană care știa doar să citească, nu și să scrie, era considerată „semianalfabetă”.

Cu toate acestea, literatura iluministă nu s-a născut dintr-o poetică a gratuității esteticului – ei, „cei cu tocurele și cerneala” –, ci din efortul și izbânda de a democratiza Europa. Alianțele

politico-militare din secolul trecut, cel mai sângeros din istoria omenirii, cum remarcă editorul invitând la meditație asupra avatarelor feței întunecate a iluminismului, începând cu ororile Revoluției Franceze, au lăsat în urmă abatoare autorizate, uneori deliberat, altele ca „efecte secundare”. Dacă deviza Noii Europe este „Seid umarmt, Millionen”, ea trebuie să devină, ca și editorul acestei reviste, o Societate pentru Unitatea Culturală a Europei. Un spațiu etic și spiritual.

„Dezmoștenit” de putere în societăți mai puțin favorabile minții critice și independente, scriitorul român a avut șansa opțiunii pentru un destin exemplar. Societatea comunistă în variantă dictatorială, în care un spirit voltairian (ne referim la ciomăgirea filozofului de brutele angajate de un aristocrat ofensat, care urmărea cu mult curaj scena din trăsură) avea toate șansele să suporte o gamă generoasă de victimizări, de la tratament obraznic la anihilare, a fost reprezentată în regimul metaforic al subumanității: groapă, comunitate turbată canino-umană, Cuțarida, vânturare de Grobei, adunătură de păsări împăiate sau de simulacre de gips. Mai îndepărtați de violența stalinistă și proletcultistă, șaptezeciștii își permiteau deja spații estetic-simbolice, în care politicul era distanțat prin parabolă, dar vizat: Mezareea, Vladia, Umbria...

Ciudată a fost subita și totala depolitizare a prozei tocmai în anii optzeci, adică în faza finală și isterică a ceaușismului, cu iconoclastia scenelor stradale ale demolărilor de biserici și alte prețioase monumente ale memoriei culturale. Cel care străbate infernul unor asemenea dezmoșteniri mai poate fi învingător doar dacă, asemeni dezmoștenitului lui Nerval, trece printr-o a doua moarte, simbolică, traversând în sens invers, în spațiul orfic al artei.

Venind de dincolo, poetul ni se înfățișează ca un trup alcătuit doar din cuvinte. „Nu-l cunosc personal pe autorul volumului de față” sună începutul Prefetei semnate de criticul Ștefan Borbély, care apreciază totuși „privilegiul” de a schița un portret exclusiv interior, „pe baza poeziilor”, spre deosebire de exercițiile exegetice anterioare, când „eul fizic interferează abuziv cu cel poetic, și nu de puține ori chiar ajunge să-l ecraneze sau să-l înlocuiască”.

Poetul în cauză, cu nume de prinț, Ionuț Caragea, ne invită, așadar, în cerul secund al poeziei sale din volumul bilingv *Cer fără scări. Ciel sans escalier* (Editura eLiteratura, 2014), care se adaugă unui număr mare de precedente, precum și unui roman științifico-fantastic de succes, publicat sub pseudonim: Snowdon King – *Uezen și alte povestiri* (Editura Fides, 2010).

Elementele inedite nu se rezumă la condiția de „frumoasa fără trup” a poeziei sale, firească la un autor „născut de Google”, după cum însuși declară. Criticul remarcă și o neobișnuită atitudine la acest tânăr autor lansat nu de foarte mult timp pe pământ românesc din Canada: el s-ar exprima „semeț”, chiar sfidător, declarând, de pe un „pedestal de cuvinte” că nu are „nevoie de ceilalți” și alte asemenea profesiuni de credință kantiană (Kant: „A fi iluminat/ iluminist înseamnă a te sprijini doar pe propria judecată”).

Când nu scrii în lumea lui Kant, ci într-una „betonată de cumișenie”, e firesc să-ți atragi observații (admirative!) de genul: „De la avangardiștii impenitenți sau de la Geo Dumitrescu (Libertatea de a trage cu pușca) n-am mai citit asemenea provocări, care pot stârni exasperare într-o cultură betonată de cumișenie.” Cu fină intuiție, Ștefan Borbély descoperă și temeiul unei asemenea poetici frondiste, care rezidă în ieșirea din imperiul religiosului, al supușeniei, și intrarea în epoca numită de Eminescu, traducătorul lui Kant, a „criticismului”. Transcendența acestui cer nu este imperiul unei divinități anume (Nerval rostește pe strune atât suspinele Maicii, cât și strigătele Zânei păgâne), ci natura noetică a proiecțiilor subiectului transcendental: „E o altă percepție a transcendenței, aici, mai apropiată de artă, de capacitatea omului

de a crea valori superioare, decât de umilință sau de rugăciune.”

Arta poetică ce deschide volumul proclamă tocmai această condiție a morții simbolice prin care poetul ne dă posibilitatea să reînviem cu el într-o formă de existență plenară, deoarece e inteligibilă: „iar foaia de hârtie/ este cimitirul alb/ în care îmi îngrop deseori/ amintirile/ este atâta poezie în jurul meu/ încât pixul se împotrivește să scrie/ trebuie să moară ceva în mine/ trebuie să pierd ceva la care/ am ținut foarte mult/ voi ucide întreaga lume/ dintr-un singur gând/ îmi va curge o singură lacrimă/ este atâta moarte în jurul meu/ și atât de multă viață/ în această poezie!”

La ce folosește pixul care se împotrivește primei naturi a lumii în care ne ducem existența istorică? Dacă sociologii ne spun că procesul de individuație nu mai e ceea ce era la Hegel, ci o formă de inserțiune a eului nostru în tot felul de rețele deterministe din exterior, scrisul e evaziunea eului estetic din imperiul lor: poetul se autocreează așa cum dorește el să apară semenilor și să rămână pentru posteritate. Condiția de „cyber-poet” e și mai nesigură decât într-un lagăr: „și dacă pică serverul mai sunt poet?/ și dacă pică brusc internetul în toată lumea/ cine va mai auzi de mine?”

Nu numai scriitorul, pe care nu-l mai recupe-
răm din manuscrisul B varianta C, cu toată istoria

și travaliul uman al scrierii unei cărți, ci toți cei care trăim în epoca computerelor cunoaștem panica de a constata că site-urile despre noi apar și dispar zilnic... cu miile. Spațiul virtual oferă însă imensă șansă a transformării monologului adresat necunoscutului de către autor într-o comunitate de lectură, deoarece cititorul virtual poate el însuși posta comentarii, dialoga, nu doar cu autorul, ci și cu alți cititori.

Iată că ordinea cosmopolitană visată de Kant a fost realizată, chiar dacă, paradoxal, în formă virtuală. În colimatorul cinematografului violenței ca scop în sine, produsă parcă de sadici și oligofreni, poetul strigă conștiinței anesteziate: *„trăim la distanță, ne iubim la distanță/ și când ne apropiem uităm cine suntem/ m-am născut pe Google pe înțelesul tuturor / aveți la îndemână un sentiment accesibil/ nu-i dați cu piciorul, nu vă faceți că plouă/ ochii mei sunt albaștri și se-nchid/ din senin.”*

Natura e anomică, totul se întâmplă „din senin”, dar destinul omului este de ființă cu sens. Poetul prezentului nu dorește să delecteze vreo domniță leneșă, ci să-și atragă cititorii la această existență obiectivată în autocreație printr-un limbaj care, ca și la Urmuz sau Marin Sorescu, sparge clișeul comunicării pentru a evada în joc al combinațiilor ingenioase: *„nu aștepta cuvinte care să-ți aline suferința/ și să te poarte pe valuri/ nu aștepta atingerea*

*mea drept/ mântuire/ târâie-ți pașii pe dealul Golgotei/
de bună voie și nesilit de nimeni.”*

Dacă Lucian Blaga distingea rolul pur ornamental al tropismelor de cel revelator (metafore cognitive), Ionuț Caragea pare interesat de un heideggerian act poetic al devenirii întru ființa mai profundă, inteligibilă. Ordinea naturii e, ca și în celebrul experiment cu picătura de cerneală al lui David Bohm, ordinea extrinsecă, o realizare aleatorie a unui model informațional (ordine intrinsecă). Deși revelația modelului implicat al unei realități în spațiul liric e poate o sugestie a educației de fizician electronist, imaginile sunt împrumutate din inventarul mito-poetic al unei minți cultivate estetic.

Nu în universul empiric vom descoperi adevărurile salvatoare ale omenirii, ci în interiorul propriei noastre umanități definite prin rostire profetică: „*m-am întâlnit cu adevărul/ după ce l-am alergat ca Ahab prin oceanele lumii/ m-am întâlnit și-am vrut să-i înfig harponul adânc în inimă// adevărul mă privea cu ochi blajini/ înghițind tone de adevăruri minuscule/ un adevăr care se hrănea pe sine cu adevăruri/ lăsate de izbeliște/ un adevăr care devenise un monstru// nu era mai bine să fiu un Iona în pântecul adevărului/ trăind în adevăr, murind în adevăr?”.*

În ciuda figurației biblice, prelucrate și de Melville, rostirea profetică are în poezia lui Ionuț Caragea un sens semiotic. Poezia îndeplinește o dublă funcție: eliberându-ne de „hic et nunc”, ea îngăduie, pe de o parte, recuperarea și „salvarea” (în limbajul computerelor) trecutului, iar, pe de alta, crearea unei matrice de posibile realizări viitoare prin lecturile diversilor cititori: *„La o atingere de cuvinte se află iubita/ O furi trecutului și o întemnițezi /Într-o carte în care fiecare pagină/ Reprezintă o viață viitoare”*.

Recontextualizând cu spirit jucăuș și inventiv formule de limbaj asociate unor situații tipice, poetul ne amintește adesea de Marin Sorescu, neabandonând nici poza inițiatului orfic sau tentația rostirii aforistice: *„poezia e o trecere de pietoni/ între viață și moarte.”*

Despre știință cu un grăunte de fantezie...

Discipolii zeilor de altădată (Editura eLiteratura, 2015)

Publicat inițial sub forma unei trilogii (*Uezen și alte povestiri, Conștiința lui Uezen, Echilibrul lumilor*) la editura Fides din Iași în 2010-2011, romanul *Uezen* de Ionuț Caragea (actualmente *Discipolii zeilor de altădată*) a fost tradus de Petru Iamandi pentru Editura Wildside Press, unde a apărut sub pseudonimul Snowdon King în 2012.

Romanul aparține Noului Val de SF, în accepțiunea lansată de Judith Merril în anii '60, de „ficțiune speculativă”: povestiri menite să exploreze și să descopere, prin proiecție, extrapolare, analogie, experiment ipotetic pe hârtie, ceva despre natura omului, universului, realității.

Autorul lui *Uezen* compensează caracterul futurist al peisajului, recuzitei, tehnologiei genetice și al zborurilor intergalactice prin familiaritatea analogiilor (de obicei, răsturnate, negative) cu o

tradiție esoterică de diverse proveniențe: biblică, hermetică, gnostică...

La nivelul cuantic al experimentelor genetice și al transformărilor de personalitate, Dumnezeu însuși apare fragmentat; Uezen și perechea sa, Mud, sunt anagrama lui Dum-nezeu, moștenind trupul de lumină și o cvasi-nemurire, prin re-producere (informatică, genetică, simulată). Protagonistul romanului, Lerman, pleacă în căutarea lui pe un drum inițiativ (*lernen/ lehren*: a învăța) presărat cu cadavrele predecesorilor, care au eșuat asemeni căutătorilor Graalului din ciclul arthurian, deoarece au fost nevrednici. Lerman e alesul, care, tentat ca și Hercule din *Memorabilia* lui Xenofon, face alegerea corectă, refuzând smaraldele bogăției în favoarea înțelepciunii.

Am putea compara dilema din miezul acestei intrigi cu reevaluarea condiției umane în lumina teoriilor eredității de la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea. Zola sau Thomas Hardy, care doreau să scrie „roman științific”, se confruntau cu dificultatea de a crea personaje înzestrate cu liberul arbitru ce definește condiția umană și, în același timp, determinate în mod absolut de factori genetici. Așa cum Tess refuză să știe ceva despre strămoși, pentru a nu descoperi că repetă viața altcuiva, citim și în *Uezen* o declarație de independență a unei... clone față de originalul său, clamându-și dreptul la

destin diferit, propriu. Identitatea speciei umane nu rezidă în biologie, ci ține de cultură: relații instituționale, comportament etic. Clonele, ca și prototipurile, sunt inserate în discursuri ale drepturilor juridice și politice: *„Comitetul de Bioetică al Vechii Federații căzuse de acord cu organismele Noii Federații din Laponia ca toate clonele să capete drepturi egale în societate și în fața legii. [...] Clonele aveau acces la istorie, cultură, religie și întregul sistem de educație.”*

Natura e mereu la sine, totul se petrece aidoma, iar și iar, ca în această reluare a catastrofei de la Pompei: *„Însă într-una din zile, după prima super-erupție a vulcanului, gazele toxice au ucis toate vietățile insulei... După mii de ani, încă se mai vedeau oasele lisdarilor din temnițe sau din templele religioase, amintind de vizita neașteptată a morții.”*

Lumina e înconjurată de întuneric, sună un citat din Vergiliu, iar civilizația suprapusă naturii prin muncă georgică e periodic invadată de irupțiile iraționale, instinctuale și violente ale celei din urmă, incomplet eradicată. Atavismul, regresia merg înapoi până la lemurieni – evocați de războinicii galactici – acele primat din care au evoluat maimuțele. Degradarea omului, care se crezuse asemeni zeilor, în teoriile darwiniste atinge un nivel grotesc.

Dimpotrivă, știința e terenul cel mai instabil, în viitor devenind, de exemplu, posibil, ceea ce noi

numim principiul incertitudinii (incapacitatea de a calcula simultan locul și impulsul unei particule): „Văd detalii și modele pe care alții nu le văd. Sub influența unei cantități mari de droguri se pot interconecta mental, creând un creier uriaș, capabil să suporte eventualele pierderi din „rețea”. Pot ști poziția și viteza fiecărei particule din subspațiu și pot prezice corect toate interacțiunile dintre ele pentru fiecare moment. Astfel calculează cu exactitate traiectoria către destinație.”

Omul e o ființă imperfectă, spre deosebire de Dumnezeu, din care cauză creațiile sale înseamnă schimbare, progres, creatura putând spune oricând creatorului său, ca în Frankenstein de Mary Shelley: „M-ai creat mai puternic decât tine”. Uezen și Mud, emanații ale Zeului Absolut, Democles, pot crea holograma unui Eden, dar atât ei, cât și noua planetă, sunt vulnerabili, perisabili.

Printre experimente genetice nebunești, care reifică noțiunea de om și o degradează în regimul comutabilității, printre tare potențate tehnologic ale societății noastre alienate de droguri și pornografie și amenințate cu dispariția de hipertehnologii militare, adevărata natură umană rămâne să fie definită în termeni etici moșteniți de la Socrate. Piatra de încercare e alegerea: „liberul arbitru, necesitatea adevărului, asumarea responsabilității și capacitatea fiecăruia de a se autodepăși”. Asocieri

subtile, de exemplu între pământul pârjolit de steaua roșie Uta'h și uzinele de androizi Raptor și Eldena, ne fac să ne gândim, nu la progres, ci la regresie către devoratorul Utahraptor din cretacic, devenit model al Elenei într-un Eden inversat (planeta Nede).

Plecat din Zayon în căutare de smaralde (simbolizând piatra verde, filosofală a alchimiștilor, Tabla de Smarald a hermeticilor), Lerman întruchipează omenirea. Nepotul lui Oshua și Adama (inversare a sexelor, între Joshua, urmașul lui Moise și Adam), fiul lui Tobiah și al Leniei (contopirea tradițiilor biblice și grecești), războinicul în versiunea Prințului Zăpezii din Elder Scrolls (mitologia jocurilor video din zilele noastre) peregrinează între Zayonul biblic și Edenul mereu pierdut și iar câștigat, într-o geografie planetară situată la mijloc de Celestia și Obscuris și disputată de Democles, zeul luminii, și Z'Davaar, stăpânul întunericului.

Uezen îl învață pe fiul lui Lerman, Namur, că noua ipostază a răului e transferul de conștiință, inocularea unor idei în mințile oamenilor pe care aceștia și le însușesc necritic, devenind robii lor. Iată de ce finalul, modelat pe Apocalipsa Sfântului Ioan, aduce în scenă pe Ethiel (Etaiel), un înger al înțelepciunii și învățăturii esoterice, al cărui nume divin a fost obținut prin combinarea a 72 de litere

din trei versuri din Exodus (Cap. Versetele 19, 20, 21) referitoare la salvarea israeliților de egiptenii care-i urmăreau. Autorul pare astfel să sugereze că zgomotul de ape mari din Apocalipsa este cel produs de marea despicată de Dumnezeu pentru a-și salva poporul ales. Ethiel îl înlocuiește pe Isus/ Mielul din Noul Testament: *„Peste câteva minute se auzi un nou bubuit de tunete puternice și se deschise o altă fisură prin care trecea marele înger Ethiel, care avea glasul ca un vuiet de ape dezlănțuite. Din spatele aripii sale stângi ieșea o sabie ascuțită, cu două tăișuri, cu care se lupta împotriva îngerilor răzvrățiți”*.

În plan istoric, omenirea își poate regăsi căminul, „Noul Destin”, realizând că zeii tehnologiei distrug lumea în care trăim, că *„doar meditațiile sunt menite să elibereze sufletul, în timp ce știința caută să transforme ființa umană într-un avatar cibernetic...”*

Mașinile au capacitatea de a interrelaționa cu utilizatorul, dezumanizându-l, transformându-l într-un produs hibrid, jumătate om-jumătate mașină.

Folosind scenariul biblic drept cadru de referință al unei bune părți din umanitate, Ionuț Caragea a refuzat să dea Științei, mai ales celei aliate cu Puterea, tributul pretins, precum scriitorii naturaliști ai secolului trecut. Dragonul numit mașinărie nu va fi niciodată mai puternic decât răul sădit într-o minte de om.

Sau, dacă mă gândesc la salvatorii săbiilor, decât
Binele.

O nestemată barocă

Umbră lucidă (Editura Fides, 2016)

O nestemată barocă, se poate spune despre cel mai recent volum de versuri al lui Ionuț Caragea, umbra – ca metaforă – fiind tema ale cărei variațiuni o desfac precum un evantai, sau așa cum pulverizează atmosfera vapoasă lumina sinteză în curcubeu.

E o poezie a deducerii lumii din absență, un exercițiu amintind de Heraclit, care încerca să gândească soarele ascunzându-l vederii. Lumina înțelegerii este extrasă din contrariul ei, deși farmecul baroc al universului imaginar e dat, nu de pozitivul epifaniei, ca în poezia incarnaționistă, ci de implozia, de infinita scindare interioară sau punere în abis a unei imagini ambivalente.

Umbră lucidă alătură întinericul unei lumini divizate (*lux + idus*, de la *iduaire*, a diviza). Ființa ce se desprinde din haos, sau materia ce parvine la conștiință, pot fi corelative simbolice ale acestei metafore distribuite metonimic în cuprinsul unui

volum de patruzeci și șapte de poeme, o cifră care, din nou, alătură numărul asociat mitopoetic Creațiunii numărului crucificării sau aneantizării trupului ei manifest. Supunând această metaforă revelatoare, cum i-a spus Blaga, sau cognitivă, cum îi spun acum retoricienii, unei variațiuni fenomenologice, poetul își demonstrează forța imaginației ce poate face un alai de lucruri să se ridice din neant, ca în prima zi a creațiunii. El recurge la un tropism biblic, țesând în jurul unor obiecte sau imagini, umile parabole ale condiției umane.

Umbra este noaptea, complement al zilei, moartea, dublul optic al trupului ca și dublu socratic, demonic, sau angelic, este haosul originar, absența, moartea, lipsa de sens sau existența în afara valorilor spirituale, dar și simbolul transcendenței la care spiritul are acces evadând din hazard și caducitate.

Concentrarea fiecărui poem pe o temă și folosirea unui limbaj remarcabil de unitar și de economic prin înlăturarea oricărui cuvânt redundant, fac aceste poeme greu, dacă nu imposibil de parafrazat. Ele au ceva din concentrarea sonetului englez, care se termină cu o idee sumativă în distihul final.

Criticul se vede silit să renunțe la încercarea de a lua un text în stăpânire, deoarece, asemeni unei parabole biblice, poemul nu poate fi disecat,

anatomizat, sensul său degajându-se din întreg. Alteori, poemul construiește o singură metaforă, care, asemeni unui atractor, cosmicizează elementele unei mici drame existențiale, deopotrivă familiare și înstrăinate :

umbra se desprinde de mine
în fiecare seară
și devine pasăre neagră
cuvânt de cercetat întunericul
dar se întoarce
la streășina trupului meu
în fiecare dimineață
acolo unde i-a rămas cuibul
într-o zi, în cuibul ei
a apărut o umbră micuță
care avea un dulce piuit de viață
iar umbra mea o hrănea
într-o îmbrățișare
cu mici porții de întuneric
hrană pentru o nouă
pasăre neagră

(„Pasăre neagră”)

Metaliteratura e un loc geometric al postmodernității, dar Ionuț Caragea nu pare interesat de afiliere stilistică, ci de modul analogic, al complementarității, în care prelucrează metafora

centrală. Dedicând poemul *Eu simt și presimt Dumnezeirea Anei Blandiana*, el îl construiește astfel încât să fie o superpoziție de stare contrară. Foarte populara *Rugăciune* a Anei Blandiana – în care poeta zugrăvește creația lumii empirice, epifania (incluzându-l și pe Isus, care a ales și a dat doar binele) – primește o replică în cheie cuantică: nu o ipostaziere a divinității în om se urmărește, ci dematerializarea sa într-un univers paralel de stări matriceale, virtuale.

În „Cuvinte nepotrivite”, perfecțiunea căutată de moderniști precum Arghezi e dedusă din contrariul ei în versuri care dansează pe frânghia subțire dintre abstract și concret, dintre un scenariu intuitiv și o fugă muzicală a metaforelor, în căutarea unor corelative obiective cum numea T.S. Eliot tropii săi favoriți. Chipul poetului în poem este „ridat” ori de câte ori greșește meșteșugul potrivirii cuvintelor:

din timp nu lipsește nicio secundă
toate bățile inimii îmi sunt numărate
clepsidra se învâрте la infinit
amestecând amintirile
sunt o reciclare a trecutului meu
și o etichetă de expirare
a prezentului
mi se întâmplă
să mă trezesc în pârgul viselor

cu un gust amar de viață în gură
și niște cuvinte
încearcă să fie gânduri
întorcându-se în lacul de cleștar
al întunericului
tu nu știai că nemurirea mea
era ridată de cuvinte
nepotrivite?
(„Cuvinte nepotrivite”)

Nu se poate să nu ghicim un gest complice în direcția lui Ion Barbu în aceste două strofe complementare ale umanului și divinului, cu un poet care nu se mai crede asemeni zeului înapoiindu-i creația într-un joc secund, ci își cumpără un loc în paradis doar în măsura în care e vizitat de... inspirație:

sufletul meu
așteaptă cuminte
pe fundul unui ocean de singurătate
să cadă steaua norocoasă
a inspirației

în tot acest timp
asist la spectacolul
în care moartea
dăruiește creatorului

o floare cu petale
de umbre

(„Petale de umbre”)

Tradiția imnică este rescrisă într-un poem despre
întâlnirea de gradul trei, cu transcendentul întrupat
în Isus, în dulcele stil nichitastănescian, holismul
necuvintelor acestuia fiind însă înlocuit de o
ipostaziere interioară, a poetului în dubletul propriei
conștiințe de sine :

m-am întâlnit cu Iisus
venea de departe, de foarte departe
dintr-o direcție opusă
am făcut de îndată picnic la marginea drumului
i-am prezentat „credincioasa” mea umbră
el mi-a prezentat nevăzuții săi îngeri
apoi și-a scos desaga cu prescură
iar eu mi-am scos inima din piept
și o priveam în palmele sale
cum bate, cum bate...

ce să vă mai spun despre mine ?
în prezent nimic nou sub Soare
doar o umbră descheiată la șireturi
cu mâinile-n buzunare
și șapca trasă bine pe cap
o umbră fără glas, fără nume

o umbră rătăcită prin lume
căutând un om descheiat la șireturi
cu mâinile-n buzunare
și șapca trasă bine pe cap
(„Imn umbrei”)

Această artă poetică în negativ, definind creația prin afirmarea contrariului ei, conferă gândirii poetice profunzime, relief, sugestivitate. Poezia e în esență joc, reprezentare, de unde dificultatea de a stabili lunașarea limbajului în diferite structuri de sens.

Poemul din debutul volumului definește misterioasa existență a poetului ca sursă de perplexitate. Ca logophoros, purtător al cuvântului apocaliptic, el aduce sabia cu tăiș dublu a sensului literal/figurat: e „biciul de flori” al pământului și „praful de pușcă al stelelor”. Călcând pe covorul roșu al propriului sânge, la braț cu „Doamna moartă”, poetul se înserează într-un scenariu al reprezentării care îl smulge din existența unică, asigurându-i „multe vieți” sub tot atâtea măști retorice. El pare să înainteze printre scene reale, prezente sau istorice, cărora le descoperă un posibil sens figurat. Scena evocă celebritățile Oscarului la fel de bine ca pe Iulius Cezar, în drum spre Teatrul lui Pompei, în fatala zi de mijloc de martie (Idus, Idele lui Martie).

Cu studiată simetrie, poetul invocă, în poemul final, *Fluture cu aripi de cuvinte*, un complex imagistic, cu o superpoziție de metafore, care alcătuiesc o matrice de stări: o rămă ce înghite verdele edenic al pământului, precum șarpele biblic distrugător, devine semnificant pentru viermele de mătase pe care poetul îl vrea transformat în fluture cu aripi de cuvinte, ce devine la rândul său semnificant pentru zborul lui Icar, asociat deopotrivă artei (labirintul ce îngrădește natura bestială) și soarelui, luminii, în ipostaza sa potențial thanatică.

Ucigașe cu adevărat sunt însă superficialitatea contemporanilor, lipsa nevoilor spirituale, cărțile necitite semănând unor morminte.

Ionuț Caragea ne deschide ochii asupra lumii prin care trecem și pe care o descoperim abia citind, de exemplu, despre umbră ca unic martor al întregii noastre vieți reduse la câteva amintiri, și ca unică predicție sigură. Este un comentariu ironic asupra fragilității noastre identitare, asupra memoriei limitate ce ne condamnă la un prezent perpetuu sau nici atât. Imaginarul umbrei nu este totuși, la Ionuț Caragea, un simptom al nihilismului, ci, dimpotrivă, o poetică în sensul în care Immanuel Kant (*Critica puterii de judecată*) asocia lucrului în sine, ca matrice infinită de posibilități, doar arta.

Mesager al ordinii transcendente

Mesaj către ultimul om de pe Pământ (Editura Fides, 2017)

„Ultimul om” este un topos în jurul căruia s-au încrucișat în ultimul sfert de veac spadele unor filosofi politici, fie susținători ai liberal-democrației, precum Francis Fukuyama (*The End of History and the Last Man*, 1992), fie adversari ai ei, printre care s-au numărat Samuel Huntington și Jacques Derrida. Fixarea într-un anume tip de societate, înghețarea evoluției și succesiunii formelor de civilizație înseamnă dispariția agentului uman, intrarea în postistorie. Este adevărat că în 1826, când apărea romanul lui Mary Shelley, *Ultimul om*, angoasele apocaliptice își aveau sorgintea în prăbușirea idealurilor Republicii Fraternității și Egalității, un proiect incipient al liberalismului și democrației contemporane, susținut, chiar dacă în variante diferite, și de Lordul Byron și de poetul P.B. Shelley, pe care îi putem ghici ca prototipuri ale protagoniștilor. Peisajul postapocaliptic se umple

de falși profeți care spală creierele oamenilor, cum avea să se întâmple în societățile totalitariste de o parte a Cortinei de Fier, a cărei cădere o salută Fukuyama. Este însă individul mai puțin expus formelor de existență inautentică doar pentru că nu mai este oprimat de ideologii politice? Autorii de distopii contemporane continuă să construiască scenarii ale alienării omului în societatea de consum și ca efect al tehnologiei care generează corpul și mentalul postuman.

Mesaj către ultimul om de pe Pământ, de Ionuț Caragea, este, ca și prototipul acestui subgen tematic, *Le Dernier Homme* (1805) de Jean-Baptiste Cousin de Grainville, o viziune apocaliptică în versuri, uimitor de asemănătoare precedentului francez prin frescele moralizate ale unei vieți sociale decăzute și prin sugestiile mesianice. Cuplul Omegare și Syderie, care, prin puritate, jertfă de sine și iubire, răscumpără păcatul originar al lui Adam și Eva, pare recompus aici într-un imn al iubirii ca revelație a uranicului și perpetuare în timp. Ca și în sonetele shakespeariene, continuitatea prin generații are însă un corolar mai puternic: dedublarea autorului în poet, nemurirea prin poezie.

Ultimul om este o noțiune fără sens în ordinea umanului. Omegare, ultima literă din codul genetic al umanității, se simte lipsit de orice rațiune de a exista în lipsa farmecului societății, a posibilității de

a-și împărți cu confracții gândurile și sentimentele. Eul de discurs din poemele lui Ionuț Caragea este, așadar, o personalitate dedublată, fiind deopotrivă ultimul și penultimul om. De fapt, discursul este generat în spațiul dintre ei, este mesaj, emis și interpretat. Modelul logosului demiurgic lasă loc modelului comunicațional, așa cum a definit Niklas Luhmann societatea (*Teoria societății*, 1997): aceasta nu ia naștere ca sumă a subiecților umani care o alcătuiesc, ci în spațiul comunicării dintre ei. Societățile avansate sunt acelea care ajung la conștiință de sine prin împărtășirea din narațiuni și valori comune. Ultimul om nu este o identitate precisă, ci o superpoziție de stări, fie că e vorba de o realizare în lumea istorică a unei matrici de identități posibile existente la modul virtual, fie că e vorba de statutul său reprezentativ pentru miliardele de contemporani. Ultimul om mai dobândește uneori și sensul de forma cea mai evoluată, asupra căreia poetul a lucrat pentru a o perfecționa. El mai este și element de cod, un cod binar (sistola/ diastola, azi/ mâine, ultimul/ penultimul), care articulează universul semiotic. Apocalipsa nu e atât sfârșit al lumii cât moarte semiotică, transferul poetului în text, autoreflexivitatea fiind trăsătura definitorie a acestei poezii, rezumată într-un aforism mai recent: „Pe foaia de hârtie au descălecat cuvintele apocalipsei

mele personale. Sunt profetul propriei mele aneantizări.”

În 1805, sentimentul sfârșitului era generat de ororile recente ale Regimului de Teroare, dar și de trădarea idealurilor Revoluției Franceze de către Napoleon care instaurase un nou imperiu, iar toate imperiile, spune Grainville, se întemeiază pe cadavre și intră într-o istorie însângerată. Printre ruinele civilizației, Omegare descoperă statuia unui „grand chef”, a imperatorului care avea, într-adevăr, să treacă Europa prin sabie. Episodul, care se poate să fi inspirat scena în care „ultimul om” din *Planeta maimuțelor* descoperă Statuia Libertății în ruină, este resimbolizat în imaginarul acestor poeme: statuile sunt valori ale trecutului care au încetat să vorbească unei civilizații mecaniciste și pragmatice, plină de zgomot în sensul de entropie a informației și creștere a dezordinii: „din întreaga lume/ nu se mai aud decât strigăte/ gemete, foșnituri și zornăituri/ chiar și nesfârșitele dileme/ ale concretului/ se supun nevoilor palpabile” (Nesfârșitele dileme ale concretului).

Punând sub semnul întrebării lumea de dincolo, remarcând, precum Creon în vechime și Hamlet în lumea modernă, că nimeni nu s-a întors de-acolo pentru a o adevări, poetul reduce imperiul transcendenței la poezie. Dacă trupul se va risipi în atomi, în cosmos, în schimb, poemul e ca o cometă

care poate călători în lumile de gând ale generațiilor viitoare (Cometă).

Paradisul și iadul sunt predicate ale limbajului. Asemeni iadului este limbajul indeterminat al deconstrucționiștilor, lunecând mereu sub alte sensuri pe care poetul nu le poate controla: *astăzi iadul/ este chiar cuvântul/ care își deschide gura lacomă/ și i se văd toate măruntaiele/ sensurilor absconse* (Diferența dintre azi și mâine).

Starea celestă e limbajul cratilic, ale cărui sensuri sunt atribuite de subiectul noetic, stabil și redus la esențe: *mâine raiul/ este chiar cuvântul/ care își deschide larg porțile/ dezvăluindu-și toată/ splendoarea/ esenței* (Ibid.).

În poemul *Duel*, sunt satirizate competițiile literare, deoarece poezia nu se cuvine să fie monologul unui autor autarhic și unic posesor al cuvântului poetic, ci o construcție dialogică. Singurătatea cuvântului e reducția lui la neant. Limbajul există doar ca mesaj orientat către un receptor, o minte vorbind altei minți, nu sunet indiferent vibrând în cosmos. Arhetipul Creației cu Dumnezeu rostind universul într-o ființă este înlocuit cu modelul hermeneutic al lui Gadamer, al genezei umanității în dialog. Existența morții definește în spirit existențialist condiția umană, iar interogația în jurul ei este rațiunea ultimă a eului cugetător. Mitul reîncarnării e interpretat pe dos,

scopul venirii lui Isus nefiind recâștigarea paradisului de către omul căzut, ci cunoașterea de către divinitate a sentimentului fundamental al nașterii către moarte (Constelații). Ca și Omegare, penultimul/ultimul om asistă la moartea părinților, dar și la reversul nașterii sale într-o mișcare de pendul, asemănătoare celei dintre Big Bang și Big Crunch: *se deschide poarta/ dinspre grădina inimii/ sub salcia plângătoare a sufletului/ se află mormintele tuturor/ persoanelor pe care/ le-ai iubit// alături, o masă, o lumânare/ și două scaune goale// deodată/ se aude un scârțâit/ între sistolă și diastolă// moartea se dă în balansoar/ și își dezvelește sânul* (Lapte otrăvitor).

Poemele lui Caragea sunt în cea mai mare parte o singură predicăție sau expresia unui singur gând; în *Diamante*, limbajul poetic e foarte ingenios definit ca unul de gradul doi, care recodifică tropic și conceptual vocabulele pur denotative ale graiului natural al tribului: *pe scoarța mea cerebrală/ Dumnezeu a sădit gândurile/ care au devenit cuvinte/ dar câteva gânduri/ au căzut în adâncul/ circumvoluțiilor// sub greutatea/ celorlalte cuvinte/ și a durerilor zilnice/ au devenit diamante/ pe care le extrag/ cu forcepsul/ inspirației.*

Imaginarul lui Caragea este însă unul holist, antropomorfizarea naturii coexistând cu naturalizarea umanului. O conștiință ecoestetică,

sprijinindu-se poate pe dovezi recente ale existenței informației în mediu, îi amintește poetului de asocierea atât de puternică a memoriei cu spațiile în care am trăit, încât simțim nevoia de a reveni pentru a regăsi experiențele noastre consumate. Ca și Bachelard, un fizician devenit poetician, informaticianul Caragea, evadat în literatură, elaborează o estetică a spațiului, tot pornind de la mitopoetica celor patru elemente, faustiana clipă frumoasă pe care sufletul dorește să o permanentizeze fiind aceea în care materia devine translucidă în metafore ale contopirii trupului uman cu întregul univers: *„există insule/ în care amintirile apei/ se întâlnesc cu amintirile pământului/ iar amintirile focului din adâncuri/ se întâlnesc cu amintirile/ domoale sau întetețite/ ale vântului // acolo de ți-e dat să trăiești/ nu vei fi niciodată/ singur/ focul / inimii tale/ pământul / cărnii / lacrimile/ sângele/ sufletul / întregesc/ elementele// iar tu devii/ cea mai frumoasă rugăciune/ pe care viața o face pentru/ statornicia clipei”* (Rugăciune pentru statornicia clipei).

În ultima sa carte, *Die Geseellschaft der Gesellschaft* (1997) Niklas Luhmann distinge între medii de diseminare și medii de succes. Cele dintâi sporesc doar numărul participanților la sfera publică a comunicării, iar cele din urmă contribuie la diversificarea codurilor, aducând plus de informație.

Poetul are sentimentul degradării societății prin banalitatea informației strict personale, irelevante pentru comunitate sau destinul ei istoric, aruncate în net de utilizatorii tehnicii digitale, în vreme ce autenticii creatori de discurs devin ținta mediocrității agresive: *„ziare, reviste, site-uri, bloguri, rețele de socializare/ fericirea nu este decât un lanț de servere/ prin care orbecăim ca niște somnambuli ai vieții reale/ umplem golurile unei lumi virtuale/ cu vise care nu mai interesează pe nimeni/ în timp ce amintirile contrafăcute/ devin amantele noastre cele mai fidele// unii dintre noi au găsit locuri/ în care se mândresc cu poze de înaltă rezoluție/ încercând să-i convingă pe alții/ sau să se convingă pe ei înșiși/ că nu trăiesc degeaba pe pământ// și uite așa lumea se depreciază constant/ iar cei care se zbat să transmită mesaje/ pentru trezirea conștiinței/ se apropie de oameni la o distanță optimă de înțelegere/ și ajung ca tablele din jocul de Darts”*.

Realitatea este pentru poet neant, „lentilele de contact” ale privitorului (ca subiect al istoriei) sunt cele care inserează senzori. Ne convingem de acest lucru citind un poem cu un epigraf din G. Călinescu. Acesta îi ceartă pe cei formați în spiritul estetismului decadent și modernist, dominat de filosofia nulității vieții în balanță cu arta, deoarece gustă voluptatea contemplării celebrității post-mortem. Speculațiile contemporane despre

lumi paralele sau multivers îl determină pe poet să aleagă viața, trăită însă în spiritul artei, în vreme ce pentru sfera atotcuprinzătoare căreia îi este centru, împrumută un limbaj religios: „*dragă G. nu-mi doresc să simulez moartea/ pentru a pregusta judecata viitorului/ dar încerc să simulez nemurirea/ și să trăiesc în poeme/ așa cum nu pot trăi în acest exil nelumesc/ eu nu voi muri niciodată/ am spus de-atâtea ori chiar și atunci când durerile/ mă torturau să mărturisesc contrariul// facă-se voia mea în lumea imaginației mele/ gândul meu să fie Big Bang-ul universului paralel/ al realității alternative în care/ voi fi mereu fericit*” (Lungă contemplație în fața ferestrei deschise spre neant).

Mărturisire și Cartea vieții, cele două poeme legate tematic din finalul volumului, fac explicit sensul dublului ultim om/ penultim om care domină întregul volum. Împreună alcătuiesc un poem testamentar, în care se amestecă vocile donatorului și beneficiarului. Prin mărturisire, prin parvenire la prezență în discurs, la figură în propria creație literară, autorul intră în Cartea Vieții sau în cartea Mielului, a celor nemuriți. Mitificată prin tropi tradiționali, figura sa este aceea a unui Prometeu care se substituie zeilor prin focul inspirației (*focus imaginarius*). Primul poem amintește pe alocuri de *Testament* al lui Tudor Arghezi, poetica fiind însă postmodernă. Deși există o subiectivitate

universal-umană care ne îngăduie să comunicăm peste generații, interpretările diferă de la o epocă istorică la alta: „*sufletul meu este sufletul tău/ anii ce ne despart sunt/ file dintr-o carte/ cartea o scriu/ dar n-o iau cu mine-n sicriu/ tu o citești și-o retrăiești/ precum o înțelegi și după/ propriile tale legi// tu ești ultimul om de pe Pământ/ eu sunt și primul/ și ultimul și încă mulți*” (Mărturisire).

Tonul celui de al doilea poem este ușor arhaizat, în stilul vechilor cronicari: „*nu te cunosc/ nu te-am văzut niciodată/ dar versul tău/ îmi readuce în inimă/ lumea toată// chiar dacă sunt/ ultimul om de pe Pământ/ îmi amintesc acum orice cuvânt/ pe care înaintașii l-au spus/ precum le-a fost/ dictat de sus// frați cu toții/ întru iubire/ sacrificaiți/ ca orice oștire/ care se luptă până la moarte/ pentru veșnicia lor/ dintr-o carte*” (Cartea vieții).

Departate de a profeti sfârșitul istoriei, precum corifeii postumanismului, Ionuț Caragea continuă să se adreseze contemporanilor ca un mesager, un Hermes al unei ordini, nu virtuale – o fantasmagorie a tehnologiei de ultimă oră -, ci transcendente, de sensuri care istoricizează existența unei societăți și îngăduie membrilor ei să fie mai mult decât consumatori ai unui mall cultural. Prin înțelegerea narațiunilor identitare din spațiul lor, ei se pot emancipa la rangul de parteneri în sistemul de

comunicare al unei societăți, pe care Luhmann îl găsea definitoriu pentru culturile avansate.

„A gândurilor urme...”
Ipostaze actuale
ale discursului sapiențial

Eu la pătrat (Editura Fides, 2017)

„Covorul rulant țesut la scară planetară” de Ionuț Caragea, catalogat de amatorii de taxinomii, fie ca scriitor născut pe planeta Google, fie ca lider al ultimei generații, și-a luat zborul în al treilea an al noului mileniu, pornind de la o margine de mare sfințită de popasul silit al poetului Ovidiu, și s-a pogorât în Canada, unde poetul a fost naturalizat ca cetățean în 2008, și de unde a revenit în urmă cu câțiva ani în prima patrie, dar la Oradea, în colțul nord-vestic, diametral opus Constanței natale.

Conectivitatea, nevoia de interrelaționare cu confrății literați, dar și cu membrii unei umanități universale, l-au situat pe Ionuț Caragea în câmpul unor multiple apartenențe: membru al Uniunii Scriitorilor din România, cofondator și vicepreședinte al Asociației Scriitorilor de Limbă Română

din Québec, membru onorific al fundației Maison Naaman pour la Culture din Liban, membru al Elis – Rețeaua românilor remarcabili din lume, membru de onoare al Asociației internaționale de paradoxism, membru al organizației culturale Diversité Artistique din Montréal, membru al organizației culturale Poetas del Mundo din Chile, autor internațional, tradus în limbile engleză, franceză, spaniolă, italiană, arabă și albaneză.

Dacă nu i-am cunoaște opera, am putea citi în această expansivitate statutară comportamentul unui ambițios. În realitate, este vorba de ceva înrudit cu pateticul îndemn „only connect” din romanul *Howards End* de E. M. Forster, prin care comuniunea spirituală – afectivă și culturală – este opusă societății consumiste, a lanțurilor hoteliere și comerciale, adunând în același spațiu fizic vieți anonime, atomice, alienate. Din acest mediu hipertehnologizat, de smartphones și tablete, ar dori poetul să-și salveze semenii, cărora li se adresează cel mai adesea în discursul sapiențial (fiind antologat și premiat, în țară și în străinătate, pentru creații de gen) al parabolilor cristice, din care și împrumută imagini cu întregul lor câmp conotativ: *„trebuie să înțelegeți că pentru binele suprem/ al acestei lumi/ există un început la care puteți fi părtași/ prin renunțarea la voi/ în favoarea celorlalți/ este atât de simplu totul încât îmi vine/ să vă îmbrățișez pe toți cu versurile*

mele/ albe ca neaua proaspătă ce ține de cald/ bobului de grâu.”

Umanitatea profană, analfabetă cultural, îi pare o zilnică apocalipsă, imaginea poetului împresurată de tropi livrești, inspirată poate chiar de Cartea Vieții, Cartea Mielului și Cuvântul ca o spadă cu două tăișuri din Revelația Sfântului Ioan, revenind obsesiv ca o cale spre redempțiune.

Spre deosebire de colegii de generație, Ionuț Caragea nu practică în mod deliberat și ca semn de recunoaștere intertextualitatea, devenirea sa atipică și originalitatea părându-i atuurile cele mai importante într-un inventar al calităților personale, dar darul înnăscut pentru exercițiul tiparelor prozodice este, fără îndoială, dublat de o cultură literar-lingvistică ce-i îngăduie inteligente reflecții asupra naturii limbajului și capacitatea de a practica un tip de discurs după toate regulile generice: tiparul numerologic caracteristic Renașterii (333 aforisme), forma de dialog a unui discurs cu scop revelatoriu (din tradiția medievală și barocă) în care și-a turnat romanul autobiografic și de formație intitulat *Ascultă-ți gândul și împlinește-ți visele!*, combinația de aforism, exortatie, paradox și parabolă ca elemente caracteristice ale discursului sapiențial și paraenetic, folosirea dezinvoltă, fără perceptibil efort, a unor tropi dificili precum antonomasia – substituirea reciprocă a unui nume propriu cu unul

comun (sau cu o perifrază), pentru îmbogățirea paletelor imagistice – și poliptotonul – cascade de forme înrudite ale unor cuvinte cu rădăcini comune, prin care se creează o atmosferă unitară sau se potențează un mesaj preventor către o umanitate rătăcită, de genul epistolelor apostolice, sau epanodos (reluare a cuvintelor în ordine inversă) pentru a sugera, de exemplu, închiderea în sine a iernii bacoviene, lipsite de transcendență (*afară ningerar și rar afară ningerar*), la care accesul e mijlocit de *focus imaginarius* și cărțile născute din acesta.

Fără să acroșeze alte texte prin ecouri verbale, multe din poemele lui Ionuț Caragea evocă prin analogie opere de referință, ca și cum plonjând în adâncul viziunii poetice, el ar descoperi canale comunicante cu rețeaua de profunzime a acelui cânt aedic despre care spunea Ion Barbu că ar fi intonat la aceeași putere de poezii lumii. Ionuț Caragea se dorește și el un eu exponențial, un Eu la pătrat, un tensor de energie capabil să se ridice pentru a întâlni cântul operațiunii inverse prin care Dumnezeu este redus la sfinți – „rădăcina divinității”. Această matematică insolită ar face posibil barbilianul joc secund prin care poetul imită creația divină a universului material pe care îl întoarnă în spiritualitate.

Deși practică dezinvolt tipare prozodice clasice, ritm și rimă, Ionuț Caragea nu își privește poemele

ca pe niște forme fixe, de sine stătătoare. Textul e doar o partitură ce își așteaptă interpretul, deoarece doar în actul lecturii se înființează (ipostaziază) ce a fost scris. În *Covorul magic de cărți*, ni se pare că auzim chemarea însuflețită a prințului din *Mistrețul cu colți de argint* pentru a descoperi o lume mirifică dincolo de cotidianul tern. Dacă în poemul lui Doinaș transcendența e posibilă prin plonjonul în trop (*și luna sclipea ca un colț de argint*), indiferent de disprețul obtuz al slujitorului față de donquijotismul celui ales, poetul epocii post-Barthes este intens conștient că Autorul nu se poate împlini decât prin Cititor. Absența receptării reduce sensul figurat la litera moartă, cu sens pur denotativ: „*poetul își puse cărțile/ scrise, chiar de el, la picioare;/ împreună formau un covor/ pregătit, prin lume, să zboare.// apoi le spuse și celorlalți:/ – veniți, e un covor fermecat,/ dacă știți pe de rost un poem,/ vă va duce spre locul visat!// ceilalți au venit, dar tăceau,/ privind spre covor cu regrete,/ nu știau nici măcar un cuvânt,/ chiar de-aveau mobil și... tablete.// iar câțiva, de frustrare-au călcat/ pe covor, ștergându-și pantofii;/ nu aveau nevoie de pilde,/ urau versul și filozofii.// așa, covorul magic de cărți/ nu putea deloc să mai zboare,/ a rămas un covor ordinar,/ călcat de netoți în picioare.”*

Ca o trezire dintr-un vis frumos este frustranta și degradanta regresivă a limbajului figurativ în

regim denotativ, literal – în limbajul tribului. Copilăria este o vârstă a imaginației, eul de atunci trăind cu convingere povestea nașterii sale din lupoaica legendară, capitolină. Între timp, mitul s-a destrămat în fiara desemnată de cuvânt și restituită haitei silvestre.

Viața ca o călătorie într-o barcă fragilă evocă imediat sonetul *Passa la nave mia* (189) de Petrarca, comparația evidențiind schimbări ce țin de epistemologia vremii mai curând decât de principii poetice. Petrarca se plânge că greutatea vieții îi pun în pericol rațiunea și arta, într-o polaritate a ființării fizice și în ordinea subiectivității. Pentru Ionuț Caragea, care a mai prins secolul lui Karl Popper, există trei nivele ontologice: acela al materialității existenței sale cuprinse în antonomasia trupului ca „fregată de oase”, al subiectivității (tendința inimii slăbite de încercări de a evita efortul exemplar), dar și un al treilea nivel, al artefactelor care sunt deopotrivă materialitate și idealitate. Țărmul făgăduinței nu este, ca la Petrarca, un port simbolic, ci textul, poemul, destinația mallarméană a existenței ce sfârșește în carte: „*plutești grațioasă, fregată de oase,/ pe apele scurse din pântec de mamă/ și-n zări, o făptură, pe valuri stâncoase,/ născută din neguri, în cântec te cheamă.// sfidând depărtarea, o altă poruncă/ desferecă vântul: să mergi împotriva!// și inima sclavă renunță la muncă,/ fregată de oase*

*plutești în derivă.// de sus, dintre vele, se vede
pământul,/ o plajă-nsorită cum ți se promise/ de Cel ce
îți spuse, prin semne, cuvântul.../ fregată de oase
plutești către vise.” (Fregata de oase).*

Al. Cistelecan are, fără îndoială, dreptate, atunci când, în prefața romanului autobiografic mai sus amintit, remarcă frecvența pasajelor autoreflexive în care poetul se prezintă ca un ales asaltat de semne ale unei realități secunde, transcendente: „o biografie în care „semnele” apar tot mereu, ca și cum ea ar fi pusă pe calea unui destin și îndrumată într-acolo de o putere care-i semnalizează poetului în toate momentele de cotitură sau criză. Ionuț Caragea e, din această perspectivă, un bun cititor de semne, pe care, ce-i drept, le și caută, le și invocă, dar care i se și oferă ori de câte ori el stă într-o răscruce existențială [...] un sentiment de elecțiune”. Statutul ontologic al acestei panoplii imaginare este însă mai puțin teofanic cât simbolic, figurativ, un poem precum *Sânge*, de exemplu, în care culorile evocă diferite concepte și imagini (uneori suprapuse, de exemplu, sângele roșu simbolizând deopotrivă iubirea erotică, frăția de cruce și euharistia cristologică) părăd o variațiune în marginea *Sonetului Vocalelor* de Rimbaud.

Nu aventurile limbajului sunt însă subiectul acestui demers poetic. Caragea îi examinează modul de articulare, relațiile logice (subiect/predicat),

funcțiile sintactice (adverb/complement), valențele figurative (adjectiv/ epitet), dar orizontul poeziei este dincolo de toate acestea, este un edificiu în care trăirile și memoriile specific umane sunt zidite având ca liant sângele (epifania spiritului) poetului. Este o poetică a întrebărilor esențiale, dintotdeauna, despre condiția umană (de unde venim, cine suntem, unde mergem?), pe care și le-au pus oamenii din Biblie, Milton sau Gauguin. Poezia este întrebare asupra anxietăților noastre – *de cine fug?* Nu răspunsul, care rămâne enigmă, contează, ci chiar interogația ne definește ca spirite superioare: De ce fug? De ce nu accept lucrurile așa cum sunt?

Finalul satiric al unei cărți scrise în stil clasic este, fără îndoială, în spiritul poeziei curentului. Cu remarcabilă ingeniozitate, poetul compune un Pamflet intitulat *Analfabetism literar*, în care fiecare strofă este alcătuită din cuvinte care încep cu o anume literă din alfabet. Reducând limbajul la semn, literă, care nu are sens (unitatea minimală înzestrată cu sens e morfemul), poetul face un portret reduționist al corespunzătoarei sărăcii culturale/ spirituale a epocii contemporane. Tot minimală este și înlocuirea relațiilor logico-semantice cu simple juxtapuneri de cuvinte, dar care alcătuiesc registre stilistice capabile să redea registrul – major/ minor – unei întregi epoci. De

exemplu, pentru litera Q, sunt alese două seturi antagonice de cuvinte: pe de o parte, cultura armonioasă a *quadrivium*-ului scolastic medieval, esența unui lucru (*quidditas*), cele patru voci ale artei armoniei, secolul luminat al Italiei quattrocento; pe de alta, bâlbâielile, simulacrele și neantul epocii virtuale, în care poetul-gazdă rostește un ironic „bun-venit”: *quadrivium quadrofonic,/ quattrocento quidditate,/ ă-uri â-uri ăialalții/ westernuri world-wide-web... welcome.*

Lumea lui *Als ob*

Infecat cu iubire (Editura FIDES, 2020)

Expresia germană „*als ob*”, ca și cum, apare în titlul unei cărți, *Die Philosophie des als ob* (*Filosofia lui „Ca și cum”*) publicată de Hans Vaihinger în 1918. În acea perioadă a funcționalismului și pragmatismului, toată știința umanității era considerată a consta din ficțiuni. Toate conceptele, nu numai în artă, ci și în matematică, etică, jurisdicție etc. erau privite drept ficțiuni. Vaihinger ducea la ultimele consecințe deconstrucția metafizicii în metafore de către Nietzsche sau deconstrucția logicii în hermeneutică de către Heidegger. Ne-am amintit acest istoric citind volumul *Infecat cu iubire* de Ionuț Caragea, constând din transferuri metaforice de la ceea ce este la ceea ce ar putea fi ca un echivalent poetic. „Ca și cum” se ipostiază în metaforă, dar și comparație sau alegorie. Conform insolitei ontologii, existența apare ca un spasm ce întrerupe eternitatea alegoriei. Numai imaginarul, memoria

și limbajul poeziei mai erau semnificante pline, asemeni ideilor platonice. Ce se întâmplase cu lumea la care ne raportăm zilnic ca existând cu adevărat? Aceasta părea înghițită de neant sau pe punctul de a cădea pradă unei boli universale, care nu se reducea la cohorte de morți, ci infectase întreaga umanitate. Precum domnitorul Caragea, poetul trăia excepționalul – cel dintâi, epidemia de ciurma, în vreme ce tizul său de la intersecția mileniilor, cu toate conotațiile ei apocaliptice, vedea al patrulea călăreț, Moartea de covid, cu masca pe față, mai înspăimântătoare decât scheletul cu trident din gravura celor patru călăreți ai apocalipsei lui Dürer. În acest sfârșit de lume, poetul este deopotrivă subiect, martor și salvator al colectivității, asumându-și, așadar, misiunea poetului în vremuri de restriște, cum ar spune Hölderlin.

Dacă gestul aedului unei îndelungate tradiții era unul revelator, de îndepărtare a vălului înșelător pentru a parveni la esențe, Ionuț Caragea se vede silit să recurgă la acest vâl al alegoriei pentru a da chip nimicului în care întoarce molima lumea. De fapt, el și compară undeva poemul cu o icoană, acel spațiu al iconografiei mitice în care transcendentul se ipostaziază. El însă trage vâlul poeziei peste apocalipsa lumii materiale, cerând din partea cititorului exercițiul hermeneutic al echivalențelor dintre lucruri și cuvinte. Sentimentul covârșitor al

pierderii se revarsă din debutul volumului cu o întrebare: „Dragoste, unde ești?” Sensul este deopotrivă concret – epidemia a însemnat înstrăinarea universală, izoleta devenind emblema timpului – și metaforic: Isus, lumina prin care a creat Dumnezeu lumea, este iubire. Pierderea iubirii echivalează cu o antigeneză, sugerată iar și iar prin deconstrucția mitului biblic. Cuvântul se întoarce în tăcere, pământul inform ia locul apei peste care plutea la început duhul sfânt, mâinile lui Dumnezeu se desprind de pe lutul cândva cosmicizat: *„buzele mele/ ca două continente/ înghițind un ocean/ de singurătate/ dragoste, unde ești?/ poemele mele se spânzură-n/ tăceri fără margini // [...] e rândul pământului/ să se cutremure/ de dorul mâinilor/ lui Dumnezeu.”*

Deconstrucția imaginarului veterotestamental se repetă în cazul iconografiei cristice. Este inversată parabola bobului de grâu ce aduce multă roadă:

e rândul naturii
să frângă omul
ca pe o pâine caldă
și să astâmpere foamea
celorlalte viețuitoare

Este răsturnat simbolismul Cinei de Taină, trupul frânt prin care pătrunde spiritul în lume devenind

materie refuzată transcendenței, pământ care
înghite cadavrul :

e rândul bobului de grâu
să se hrănească
cu făina oaselor secătuite
de viață

Operatorul figurativ demitizează sistematic
mitografia descinderii spiritului în istorie. Ninsorea
– simbol tradițional al epifaniei divinului, se
condensează și ea într-un grotesc om de zăpadă :

e rândul fulgului de nea
să fie un veșnic om de zăpadă
cu zâmbetul larg

Țiimpul nu mai este măsurat, ci redevine curgere
indiferentă, ieșită din istorie, lipsită de sens :

e rândul nisipului
să nu mai curgă-n clepsidre
redevinind
veșnicie

Om sub vremi, trup perisabil, poetul își caută un
dublu în altă ordine ontică, un demon socratic
simbolizat în mai toate volumele prin umbră;

jandarm, pavăză, umbra îl salvează prin dragoste care are nevoie de dragoste, acea lumină din lumină a victoriei cristice asupra morții (*Jandarmul care mă iubeste*).

În *Religia sufletului*, poemul chiar ia locul lui Crist pe cruce, amintirile – viața trăită și transferată în spirit – devenind, sub sărutul muzei, noua religie a lumii. Poetul se definește în același timp ca aparținător unei tradiții și unei culturi. Cum spune și Ion Barbu, un poet aparține unei descendențe de aezi care intonează același cântec de la începutul lumii: „*în curând voi visa un poet/ care va scrie în continuare/ poemul... îmi va locul/ și va scrie/ în continuare/ poemul*” (*Vom iubi, vom muri, vom trăi!*)

Scris în stilul lui Nichita Stănescu, poemul *Prometeu dezlănțuit* dezvăluie o sensibilitate culturală, cu vectori coliniari, spre metapoezie și spre creație originală la umbra ei. Necuvintele lui Nichita Stănescu sunt limbajul care încearcă să sară peste umbra sa, instituind un spațiu holistic al cuvintelor gravide de lucruri, al transferului ontologic care face posibil acel tărâm intermediar al reprezentării care este spiritualitate obiectivată în limbaj. Necuvintele sunt astfel chemate „*să roadă întunericul*” pentru a face din nou posibilă lumina. Deși nu îi dedică un poem, umbra virgiliană a lui Cezar Baltag poate fi de asemenea ghicită în rostirea oraculară și speculativă. Acest poem amintește și de

Astarteea și Monada – poeme scrise la pragul dintre ființă și neființă.

Limbajul sapiențial este de altfel prezent prin câteva genuri specifice. Am amintit metafora cognitivă și alegoria, dar canonice sunt, desigur, aforismul și ghicitoarea. Poetul îi cere cititorului să ghicească

ce fruct crește
pe ramura gândului
și nu e decât o dată
cules ?

Acesta este, desigur, gândul reificat în obiect de artă care primește o formă definitivă, neperisabilă.

Ionuț Caragea este un filosof al moralei practice care surprinde faptul de viață semnificativ, înrămat în contexte culturale cunoscute tuturor din ordinea intersubiectivă a limbajului. Oarba suferință a lumii bolnave, haotice, poate fi răscumpărată prin înțelegere. Dacă Dumnezeu a avut cuvântul de început, în cazul oamenilor se păstrează pentru posteritate ultimele cuvinte, despre care se crede că însumează experiența și înțelepciunea unei vieți. Tragismul morții epidemice, în inumană izolare, înseamnă depersonalizare, dispariția unicității eului în anonimatul statisticilor, precum și depozedarea de dreptul la acest ultim cuvânt:

Murim într-un spital obscur,
Privind doar morțile din jur,
Murim fără să fim tratați,
Dar suntem bine sigilați.

Murim degeaba pe Pământ,
Lipsiți de ultimul cuvânt,
Murim în falsul avanpost,
Doar cifra morții are rost.

Asociațiile poetului sunt neașteptate, dar, după momentul de surpriză, realizăm semnificația lor profundă. Traversată în sens invers, existența conduce deopotrivă la mitul alchemic al lui Uroboros, spiritul care se hrănește din sine însuși în vasul alchemic, și la singurătatea cuantică din care s-a născut și în care se întoarce periodic tot universul.

Singurătatea absolută a individului ferecat în izoletă poate însemna și abstracțiunea energiei ultime, dar și gândul la Dumnezeu pe care echipamentul de protecție nu-l poate exclude. Dacă moartea universului e o ficțiune a extincției implacabile, mitul Uroboros este unul al renașterii permanente a spiritului din sine însuși. Poemul îi îngăduie autorului său să treacă dintr-un univers fizic, alienant, într-unul afin prin alegoria înfîngerii

instrumentului de scris în punctul fără dimensiuni al nașterii și morții universului. Istoria individuală a venirii sale pe lume în trupul matern se prelungește halucinant la scară universală. Prin transferul din fizic în mitic, el schimbă sistemul de referință și oferă semenilor salvarea promisă, pământul semiotic al făgăduinței, având în Moise, păstorul din Sinai, figura arhetipală a poetului creației. Universul de semnificații ale poetului este complex, subtil, erudit, solicitând o lectură foarte atentă, concentrată și deschisă la numeroase și subtile asociații:

călătoresc pe aripi de gând
văd cerul, planete, sori
galaxii, găuri negre
o mare explozie
singularitate
un punct
sub pixul unui poet
ce scrie această poezie
[...]
ca Moise
trec prin amintirile mele
căutând începutul

O inspirată alegorie este *Poem vagabond*, unde autorul dăruiește poemele semenilor pentru a fi

purtate în lesă ca animalele de companie. Poezia înseamnă însă eliberare de toate determinările existenței, scena alegorică sfârșind cu ruperea lesei deopotrivă de către poemele-canine și stăpânii-cititori.

Al doilea val pandemic nu se referă la recrudescența pandemiei, ci la lipsa de ecou a poeziei care s-ar fi dorit altceva decât o strigare în deșert. În afara poeziei, restul e tăcere, „*pământ care strigă la pământ*”, fără niciun ecou în conștiințe. Dimpotrivă, *Aleea* este un reper arcadian al unei naturi pure, înfloritoare și, mai ales, unde domină legea, *nous* și nu hazardul: „*o alee/ unde totul capătă sens, unde clipele/ n-au fost aruncate/ ca zarurile.*”

Interesante sunt și imaginile corelative prin care este definit trecutul. Trecerea nu e curgere continuă, heracliteană, ci ruptură, pierdere, eșec, neputință, opreliște: aripa frântă, clopotul fără limbă, podeaua putredă, fereastra cu zăbrele. Observăm din nou tehnica reiterării unei teme prin analogii figurative. Recuperarea e posibilă prin recosmicizarea câmpurilor risipite în continuitatea spațiului memoriei și prin recuperarea pietrelor aruncate în râu pentru templul poeziei.

După cum comentează și A. I. Brumaru în prefața volumului, aforismele lui Ionuț Caragea au o strălucire demnă de definiția pe care a dat-o Blaga genului, inspirând totodată și comparații cu alte

genuri ale simplității profunde și formei autosuficiente cum este poezia haiku. Uneori ele pot fi însă și scurtcircuitate meditații despre natura limbajului. Astfel, în primul aforism din secțiunea dedicată genului, se pleacă de la un singur cuvânt, ca inițiator al unor serii infinite prin asocieri care contrazic logica identității, fiind mai aproape de concepția derrideană a diseminării sensului unui cuvânt în funcție de poziția într-un lanț de semnificați. De la un cuvânt se poate ajunge la orice enunț, inclusiv acele efigii în cuvinte care înving timpul:

„Dacă scrii un cuvânt, pe o foaie albă, îți poți salva viața. Un cuvânt e un început care își caută continuarea, o continuare care își caută sfârșitul, un sfârșit care își caută noul început. Dacă scrii un cuvânt, vei face pe cineva să devină curios, vei face pe cineva să îți acorde mai mult timp. Cât timp, depinde de cuvântul pe care îl scrii, depinde de sentimentul cu care îl înzestrez. Poți câștiga o oră, o zi, un an... Poate chiar o viață în plus, poate mai multe vieți, poate chiar o veșnicie... Da, de la un singur cuvânt poți ajunge la veșnicie. Și când te gândești că tu nu erai sigur nici măcar de ziua de mâine...”

Următorul aforism ne dovedește că nu am greșit, poetul având într-adevăr în minte caracterul creativ al conectivității limbajului. Dacă Shakespeare a

definit poetul ca pe mediatorul dintre cer și pământ, care dă nimicului eteric un loc și un nume, Ionuț Caragea are propriul mod de a defini acest rol de Hermes al poetului:

„Dar pentru a fi un om genial, un om scripitor, trebuie să faci conexiuni între microunivers și macro-univers, să explorezi cu gândul locuri neexplorate de nimeni, să creezi noi lumi în care să fii Dumnezeu care își iubește creația, dar și creația care-l iubește pe Dumnezeu.”

Ironia poetului nu este doar ades șfichiuitoare, ci și profundă. Poeții, spune un aforism, sunt pâinea criticilor, dar criticii vor să fie și brutari. E rezumată aici lapidar, dar memorabil, o mică teorie despre aspirația nelegitimă a criticii de a-și impune propria imagine despre autor în loc să încerce a o descoperi pe cea existentă autonom în operă. Unele aforisme impresionează prin ceea ce englezii numesc *witicism* (istețime): *„Măști am purtat tot timpul. Acum ne deranjează că ni le pun alții.”* El este însă adesea un moralist, un observator ironic al firii omenești. Despre fericire se spune că e *„o autoservire în care oamenii vor să se sature doar cu desertul”*, adresându-se astfel un implicit reproș celor superficiali, care caută doar satisfacții personale, ocolind suferința care rafinează spiritul. Critic al moravurilor

timpului, ca orice mare scriitor, Caragea prezintă astfel pe antieroul epocii digitale: „*Selfie: Măreția omului eclipsând istoria din spatele lui.*” Este o admirabilă definiție a afacerii cum i-am putea spune, Facebook: popularitate ieftină, reducere la imagine absolutizată în fotografie – imaginea vidă fără adâncime, fără conținut.

Infectat de iubire este cartea unui poet profund, inventiv, imaginativ și înzestrat cu un talent care e caracteristic mai curând autorilor de romane: arta construcției. Poemele lui au o sintaxă pe care Rainer Emig și David Lodge o atribuie poeziei moderniste în general: combinația de metaforă (substituție paradigmatică a unor imagini înrudite) și metonimie – aceste imagini se leagă într-o idee totalizantă. Tema pustiirii sub Covid, de exemplu, se sparge precum placa unei holograme în fragmente care conțin imaginea întregului: frunza, copacul, râul, animalele... natura în totalitate se substituie umanității într-o apocalipsă pe dos, în care spiritul pierе și materia învinge. Pentru un timp, căci totul reîncepe în Cartea Mielului/ Isus/ Poetul.

Gusturi franțuzești

J'habite la maison aux fenêtres fermées (Editura Stellamaris, 2019)

Ceasornicarul fără mâini (Editura ASLRQ, 2022)

Este vorba, desigur, de gusturi estetice. Ne întrebăm adesea ce ne place, dar mai puțin cui și de ce plăcem. Scriitorii români de la început de mileniu și-au pus totuși se pare această întrebare, deoarece nu puține sunt exemplele celor preocupați să fie traduși, unii chiar aspirând la statutul de scriitor internațional, care se exprimă la fel de bine într-o limbă străină ca și în limba română. Iar atunci când elogiile însoțesc trofee ale unor competiții literare, suntem siguri că nu sunt convenționale. Admiratori ai stilului lui Cioran, pentru care franceza era limbă dobândită, literații francezi rămân amfitrioni deschiși românilor francofoni. În ultimii câțiva ani, doi dintre aceștia, Sonia Elvireanu și Ionuț Caragea, au câștigat premii la concursuri organizate de asociații ale scriitorilor francezi. Ionuț Caragea a fost premiat de trei ori de Societatea Poetilor

Francezi. Volumul *Mon amour abyssal* a primit premiul „François-Victor Hugo 2018”, *Locuiesc în casa cu ferestrele închise* a câștigat premiul „Mompezat 2019”, iar *Infecté par l’amour* a obținut o diplomă de onoare”

În 2019, volumul *Le soufflee du ciel* de Sonia Elvireanu a fost distins cu Prix Jacques Viesvil de Société des Poètes Français din Paris. În același palmares, mai figura și un premiu Anna de Noailles câștigat de Alain Morinais. În 2020, un alt volum al aceleiași poete, *Le chant de la mer à l’ombre du héron cendré*, a primit Diplôme d’honneur conferită de Société des Poètes Français din Paris, iar un an mai târziu era distins cu Prix d’honneur la Grand Concours du Monde Francophone «La Renaissance», decernat de Académie poétique et littéraire de Provence.

Diferența de gust ce pare să le fi dat câștig de cauză acestor poeți, printre alții, în Franța, la un nivel foarte înalt, s-ar putea să țină chiar de distincția dintre avangardă și renaștere. Dacă despre poezia anilor ’60 din România se vorbește ca despre o renaștere, după perioada stalinistă, a ceea ce F.R. Leavis numește „marea tradiție”, poezia de o parte și de alta a secolului XXI manifestă un fel de complex al epigonatului sau „melancolie a descendenței”, cum a tradus Monica Spiridon expresia lui Harold Bloom de *anxiety of influence*.

Paradoxal este faptul că modelul emulat este... avangarda – rebelă, nonconformistă, refractară instituționalizării și academizării, și, mai ales, ruptă de orice tradiție. Afirmarea internațională a avangardei românești din perioada interbelică explică probabil nostalgica încercare de resurecție în acest muzeu universal de artefacte unde sfârșește acum și creația literară.

Încercăm să descifrăm poetica celor care au conferit aceste distincții celor doi poeți. Ne atrage atenția titlul unei publicații în format retro, *quatro*, girată de Centre Laurentien d'Intérpretation de la poésie: *Rebelle Analogique*. Analogia implică întotdeauna conștiința unei tradiții sau constituirea ei în cazul în care fronda era născută din ambiția unui început absolut. Un poem de Yves-Gabriel Brunet se apropie tot mai mult de tonul unui program: poezia vine din marea memoriei, fiecare generație este o nouă maree care schimbă cunoașterea (experiența proprie) în conștiință (mintea universală constituită istoric). Prin poezie, umanitatea trece pragul dinspre Tenebre spre Lumină, „lustruind oglinda care repetă istoria istoriei sale, aruncând în ea o imagine și mai sofisticată, potrivită instrumentarului atomic și oglinzii electronice”.

James Sacré alege proza pentru a face elogiul poeziei care pare să aibă calități suplimentare,

deoarece limbajul ei nu poate fi parafrizat, se naște la intersecția dorinței de expresie și poetica tăcerii, percepția fiind posibilă doar prin acele cuvinte insubstituibile.

Poeta Isabelle Poncet-Rimaud scrie în Prefața la *Umbrele curcubeului* despre capacitatea Soniei Elvireanu de a ipostazia memoria trecutului în „poeme ale solitudinii locuite”, „dând nume și corp ființei dispărute, devenind psalmul unei eternități recreate, ofrandă a vieții”.

Jean-Paul Gavard-Perret, profesor universitar, remarcă într-o cronică din revista *Le Littéraire* din 2015: „Ionuț Caragea restaurează eterul în versuri care au o severitate opalescentă sau, uneori, o duritate precum cea a lui Emil Cioran”. Aspirația ființei umane spre absolut este remarcată și de Acad. Giovanni Dotoli scriind despre *Mon amour abyssal* în *Revue européenne de recherches sur la poésie* (2018): „Nu e o poezie de rutină, ci o poezie a profunzimii, care pătrunde în inima materiei și merge până la limita posibilului.” În *Rebelle Analogique* (vol. 1, nr. 1, 2021), poetul însuși se confesează că s-ar dori deconectat de la Internet (poemul *Déconnecté*), refugiat într-un loc unde se mai scrie cu un creion pe o foaie de hârtie un contract de iubire sau de alianță între poet și cititorul universal, deoarece pentru el scrisul *nu este o simplă ocupație, ci o dedicație lui Dumnezeu.*

Într-un număr din 2020 al revistei *Recours au Poème: Poésies & Mondes poétiques*, editat de Carole Mesrobian, apare un grupaj de poeme ale lui Ionuț Caragea din volumul recent premiat, *J'habite la maison aux fenêtres fermées*, primul intitulându-se, semnificativ, *Certificat de renaissance* și unde recunoaștem afinități cu amintitele poetici franțuzești: „*ce mystérieux miroir/ dans lequel l'humanité/cherche son visage imperceptible/ cette île de lumière/ entourée d'un océan de nuit.*”

Dacă soarelui diurn poetul îi preferă rivalul nocturn, astrul imaginației, aceasta nu este unica substituție prin care el săvârșește magia creării unui univers paralel cu acela al globului de tină. *Ceasornicarul fără mâini*, cel mai recent volum al lui Ionuț Caragea (Editura ASLRQ 2022), propune o alianță cu literați născuți, nu conform arhivei civile, ci esoterice: sub semnul astral al lui Aries. Foarte diferiți ca vârstă biologică, aceste spirite considerate afine sunt aduse laolaltă în virtutea forței operaționale a regimului ficțional în care s-a strămutat Ionuț Caragea din momentul obținerii „certificatului de renaștere” într-o poezie.

Poezia lui Caragea se naște dintr-un unghi de fugă, dintre virtualul digital și utopia astrală printr-un artificiu sorescian: limbajul comun, chiar idiomatice, este inserat într-o structură de sens aferentă alchimiei și soteriologiei în care icoanele

lucrurilor sunt dublate, repetate, de codul lingvistic al treimii prozodice (trei terține): „*Sângele meu te privește/ cu ochi mari/ prin rănile iubirii/ neîmplinite/ / și pentru că nu-i oferi alinare/ se-nchide în inimă/ și bate cu pumnii-n pereți /până cad toate tablourile/ în care tu surâdeai// într-un final/ sângele meu iese pe străzile/ doar de el cunoscute //și când ajunge la capătul lor/ își aduce aminte/ de atingerea ta// și plânge/ și plânge cu lacrimi albastre/ direct pe hârtie.*”

Poezia este efect al realizării că risipirea lucrurilor în evenimentele timpului real (dispariția imaginii din oglindă, a lucrului incinerat în cenușă, a mărului în mușcătură etc.) este posibilă prin simplul act de voință al creatorului de stări posibile. Magia poeziei înseamnă re-facere a fa-cerii, recuperare a energiei umane cheltuite într-un univers închis în care totul există etern. Ca și în declinarea fonetică a numelui lui Bloom, alias Sinbad, în *Ulise*, de Joyce – un manifest al ieșirii din realitatea consumistă și din istoria demonică prin anihilarea sensurilor limbii naturale -, poetul inventează un joc al derivării pur fonetice lipsite de sens, anihilând astfel temporalitatea („*tic tac tic tac/ ticul lui tac/ tacul lui tic// totul și nimic*”). Poetul procedează astfel iconic (limbaj care imită sensul prin chiar forma sa), demonstrând fonetic ceea ce afirmase la nivel semantic: intersubiectivitatea poeziei creează acea bizară conștiință în care dispar fuzionând eul

autorului și curile cititorilor. Poetul are chiar îndrăzneala de a parafraza un pasaj din Vechiul Testament, unde Dumnezeu se prezintă lui Moise printr-o tautologie a prezenței autosuficiente (*Eu sunt cel ce este*): „*eu sunt cel care/ sunt eu// eu sunt cel care /sunt tu// eu sunt cel care/ sunt toți/ și niciunul// ...*”

Poetul procedează deliberat prin analogie, nu numai între realitatea de fiecare zi și „soarele interior” – o metaforă care, ca și într-un desen expresionist al compozitorului Schönberg, simbolizează interioritatea subiectivă -, dar și între cea dintâi și *poiein*, creația de poeme.

În *Copilul luptei*, e vorba aparent de gelozia unui fiu care nu suportă ca tatăl său să arate afecțiune altor copii, dar acest arhetipal scenariu servește ca termen surprinzător al unei metafore a scrierii poemului, proces în care autorul alege dintre variante rivale (numite poem și antipoeem). Ca și în poezia *Vulpea* de Ted Hughes, unde povestea intruziunii unei vulpi în camera sa asediindu-i simțurile sfârșește în poemul astfel intitulat pe pagina scrisă, Caragea finalizează războiul metaforic al facerii poetice prin ipostazierea acestuia ca text (interesant este amănuntul că, spre deosebire de ipostazierea din spirit pur în copil a lui Isus, poemul este o în-ființare postapocaliptică): „*începi să plângi/ lacrima atinge hârtia/ și ca prin minune/*

*cuvintele moarte reînvie/ într-un singur poem/ îți pui
semnătura sub el/ și te culci.” („Copilul luptei”).*

Vom încheia cu câteva aforisme – gen în care gustul franțuzesc a descoperit analogii în timp, de la Montaigne la Julien Green (Giovanni Dotoli): „Ce e mai greu de urcat, o scară fără cer sau una fără trepte?”; „La renaștere, omul trebuie să-și taie singur buricul”; „Ce este oglinda? O anticameră în care ne obișnuim cu nimicul”; „Toate oglinzile mint, chiar și oglinda în care s-a privit Dumnezeu înainte de facerea omului”.

Ionuț Caragea - Scurtă biografie

Ionuț Caragea s-a născut pe 12 aprilie 1975 la Constanța. Din 2012 trăiește la Oradea. Este poet, prozator, critic, editor, autor de aforisme și promotor cultural. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, cofondator al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec, membru al Societății Poetilor Francezi, membru al Societății Poetilor și Artiștilor din Franța etc. Academicianul Giovanni Dotoli, una dintre personalitățile marcante ale Francofoniei, consideră că Ionuț Caragea este un poet care onorează România și literatura europeană.

Deține numeroase premii naționale sau internaționale pentru poezie, aforisme, critică literară și proză scurtă. A fost premiat de trei ori la Paris de Societatea Poetilor Francezi. Volumul „Mon amour abyssal” a fost distins cu premiul „François Victor Hugo”, volumul „J’habite la maison aux fenêtres fermées” a obținut premiul „Mompezat”, iar volumul „Infecté par l’amour” a obținut o diplomă de onoare. Alte trei premii au fost acordate

de Societatea Poetilor și Artiștilor din Franța. Volumul „J’habite la maison aux fenêtres fermées” a obținut premiul al doilea la marele concurs „Henri Meillant” și premiul al treilea la marele concurs „Jenny Alpha et Noël-Henri Villard”, iar volumul „Infecté par l’amour” a obținut premiul al doilea la marele concurs „Jenny Alpha et Noël-Henri Villard”.

În 2021, primește premiul „Genius” pentru poezie și aforisme din partea fundației Naji Naaman din Liban. Acest premiu a fost acordat doar de patru ori în intervalul 2002-2021.

A publicat peste 50 de cărți. Este considerat de critica literară românească unul dintre liderii generației poetice douămiiste, unii critici considerându-l chiar liderul de necontestat al acestei generații. Totodată, este apreciat ca unul dintre cei mai atipici și originali scriitori de care dispune în prezent România.

Criticul Theodor Codreanu consideră că Ionuț Caragea este unul dintre cei mai înzestrați creatori ai ultimelor generații și cel mai important poet al anaferei din lirica românească de azi.

Biografia detaliată: www.ionutcaragea.ro sau Wikipedia.

CUPRINS

Cine ești dumneata, Maria-Ana Tupan?	5
El Desdichado.....	13
Despre știință cu un grăunte de fantezie.....	22
O nestemată barocă	29
Mesager al ordinii transcendente	37
„A gândurilor urme...” Ipostaze actuale ale discursului sapiențial	48
Lumea lui Als ob	57
Gusturi franțuzești	69
Ionuț Caragea – Scurtă biografie	77

fides

Colecția EIDOS

1. Vasile Mihăescu – *Mustățile lui Demiurgos. Demiurgos's Moustaches*
2. Miriam Mușat – *Iată de ce*
3. Nicolae Ionel – *Flori de Cireș*
4. Teofana Botoșineanu – *Și eu Te-am răstignit*
5. Virgil Poiană – *Catehism transilvan*
6. Nicolae Ionel – *Haițu*
7. Florin Țupu – *Robia cuvîntului*
8. Nicolae Ionel – *Dor din dor*
9. Nicolae Ionel – *Rugăciune*
10. Adrian Voica – *Hanul cuvintelor*
11. Emilian Marcu – *Scoica sonoră*
12. Florin Țupu – *Catapeteasma interogației*
13. Nicolae Ionel – *Cîntece de leagăn*
14. Mihail Eminescu – *Poesii. Poèmes*
15. Laura Ciobanu – *Este vorba de tine*
16. Nicolae Ionel – *Cît îi ceru și lumea*
17. *** – *Psalmii*
18. Florin Țupu – *Jertfa eutimică*
19. Dorin Popa – *Cînd o femeie vine către tine*
20. Dorin Popa – *For ever for never*
21. *** – *Harmony – Anthology of the 3rd World Congress of Poets for Poetry Research and Recitation, Iași, 2001*
22. Nicolae Ionel – *Marginea singurăității*
23. Bluma Finkelstein – *Faleza timpului*
24. Lucien Noullez – *Poezii*
25. Horia V. Lefter – *Eu, el, ea și noi. Moi, lui, elle et nous*
26. Mariana Zavati Gardner – *Șoapte. Antologie de poezii*
27. *De Dragobete. Antologie studentească de poezie de dragoste*
28. Ionuț Caragea – *Omul din cutia neagră*
29. Ionuț Caragea – *33 bis*

30. Ionuț Caragea – *Analfabetism literar*
31. Viorel Zegheru – *Eclosions. Ecloziuni*
32. Nicolai Ciobanu – *Poezii*
33. Ionuț Caragea – *Dicționarul suferinței*
34. Ionuț Caragea – *Negru Sacerdot*
35. Vanda Steliana Florea – *Catapeteasma luminii*
36. Ionuț Caragea – *Absența a ceea ce suntem*
37. Nicolai Ciobanu – *Toamnă*
38. Ionuț Caragea – *Déconnecté*
39. Henri Meschonnic – *Poeme. Antologie 1972-2005*
40. Ionuț Caragea – *Guru amnezic*
41. Ionuț Caragea – *Poezii de dragoste. Antologie*
42. Ionuț Caragea – *Dicționarul suferinței* (vol. II)
43. Gabriel Petru Băețan – *Iluzii în ambalaje de carne*
44. Ionuț Caragea – *Suflet zilier*
45. Ionuț Caragea – *Întreita suferință*
46. Ionuț Caragea – *Patria la care mă întorc*
47. Marie-Thérèse Doridot, Stanislaw Wilkon – *Emotions*
48. Ionuț Caragea – *Antologie de poeme. 2006-2012*
49. Gabriela Anisie – *Chipuri în chiupuri de cuvinte*
50. Carmen Dorcal – *Întîlnire fără argumente*
51. Ionuț Caragea – *Delir cu tremurături de gânduri. Citate și Aforisme. 2006-2013*
52. Gianina Gheorghiu – *Cerșetoarea Raiului*
53. Gabriela Anisie – *Clipa cuvintelor*
54. Gabriela Anisie – *Cioburi pe cornul lunii*
55. Maurice Carême – *Jonglerul*
56. Maurice Carême – *Evangelhia după sfântul Carême*
57. Marie Thérèse Doridot – *La Petite Fille à la Pèlerine bleue*
58. Nicolai Ciobanu – *Mariana*
59. Ionuț Caragea – *Umbră lucidă*
60. Maurice Carême – *Fabule*
61. Ionuț Caragea – *Mesaj către ultimul om de pe Pământ*
62. Maurice Carême – *Cu geanta-n spate*
63. Gabriela Anisie – *Pământ de lumină*

64. Ionuț Caragea – *Eu la pătrat. Poeme în vers clasic și aforisme*
65. Ionuț Caragea – *Din spuma valurilor*
66. Ionuț Caragea – *Cenușa din abis*
67. Alexandru Lascu – *E o lume între noi*
68. Ionuț Caragea – *Flori din părul veșniciei*
69. Gabriela Anisie – *Sub cer de cuvinte*
70. Ionuț Caragea – *Iubirea mea abisală*
71. Carmen Dorcal – *Rêves d'emprunt*
72. Elena Papodopol – *Umbre din paradis*
73. Ionuț Caragea – *Eu la pătrat* (ed. a II-a adăugită)
74. Ionuț Caragea – *Locuiesc în casa cu ferestre închise*
75. Ionuț Caragea – *Infectat cu iubire*
76. Ionuț Caragea – *Cod roșu de furtună în suflet*
77. Ionuț Caragea – *M-am născut pe Google. Antologie de poeme, citate și aforisme*
78. Gabriela Anisie – *Popasuri târzii*
79. Elena Papodopol – *Poeme rupte din soare*

Colecția EUROPA

1. Dan Lucinescu – *Prin Europa. Din Scandinavia la Pontul Euxin.*
- 2.3. Nicolae Sutu – *Amintiri de călătorie. 1839-1847*
4. Nikolai Vranghel – *Memorii. 1847-1920*
5. Charles Joseph de Ligne – *Fragmente*
6. Nicolas de Bonnefons – *Deliciile de la țară. În care se arată cum trebuie preparate, ca să ne fie de folos, tot ce crește pe pământ și în apă. Dedicată doamnelor gospodine*
7. (red.) Romel Moga – *Liceul Internat „C. Negruzzi“ în oglinda amintirilor*
8. Bluma Finkelstein – *Fetița din grădină*
9. Nicolas de Bonnefons – *Grădinarul francez, care ne învață să cultivăm pomii și plantele comestibile. Cu modul de a cultiva fructele și de a face tot felul de dulceturi, conserve și marțipane. Dedicat Doamnelor*

Colecția LITTERATUS

1. Constantin N. Străchinaru – *Spre mai multă Lumină*

2. Petruța Spânu – *Prozatori belgieni*
3. Constantin N. Străchinaru – *Mihai Eminescu și Gustavo Adolfo Bécquer*
4. Magda Ciopraga – *Marguerite Yourcenar, de la morale à l'écriture*
5. Lucia Cifor – *Mihai Eminescu prin câteva cuvinte cheie*
6. Corina Dimitriu – *Le Poème. Lectures analytiques*
7. Gabriela Gavril – *Cercul literar de la Sibiu*
8. Jacques De Decker – *Cartea cărților belgiene*
9. Maria I. Grigoriu – *Exercices de lecture*
10. Henri Meschonnic – *Utopia despre evreu*
11. Maria I. Grigoriu – *Poétique de la tragédie*
12. Jacques De Decker – *Filozofii amatori*
13. Nicoleta Popa Blanariu – *Când gestul rupe tăcerea. Dansul și paradigmele comunicării*
14. Carmen-Maria Bolocan – *Sfintele Evanghelii. Modele didactice*
15. Maricela Strungariu – *Michel Leiris – Discours autobiographique et connexions culturelles*
16. Ionuț Caragea – *Literatura virtuală și Curentul Generației Google. Dialog la masa www*
17. Ionuț Caragea – *Esențe lirice. Cronici literare 2007-2011*
18. Patrice Pavis – *Dicționar de teatru*
19. Alain Corbin – *Miasma și mireasma. Simțul mirosului și imaginarul social în Franța secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea*
20. Cezarina Adamescu – *Pasărea măiastră a cuvântului poetic. Un studiu asupra operei poetice și aforistice a lui Ionuț Caragea*
21. Remus Foltoș – *Mari idei în poezia lui Adrian Erbeceanu*
22. Andreea Scrumeda – *Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, ieri și azi*
23. Pascal Lardellier – *Ne duc mirosurile de nas?*
24. Pascal Lardellier – *Trebuie să ardem riturile?*
25. Maria-Ana Tupan - *Un mesager al ordinii transcendente*

Colecția MYSTERIUM

1. Florin Gheorghică – *Straniile inteligențe invizibile*
2. Florin Gheorghică – *Comunicări cu cealaltă lume*
3. Ernest Schmitt – *Karma, cheie a destinului*

4. Ernest Schmitt – *Reîncarnarea, cheie a existenței*
5. Constantin Luntraru – *Deryzor*
6. Constantin Luntraru – *A treia carte*

Colecția PHANTASIA

1. Mihaela Lișman – *Fata din vis*
2. Eligiusz Wiarczyk – *Cruciulițele și alte povestiri*
3. Michel Lambert – *Ziua cea mare*
4. Marcel Pagnol – *Gloria tatălui meu. Amintiri din copilărie I*
5. Camille Lemonnier – *Un mascul*
6. Henri Cornéllus – *Poveștile junglei*
7. Nathalie Gassel – *Eros androgin*
8. Jean-Luc Outers – *Corp de meseriași*
9. Michel Lambert – *Sfârșitul filmărilor*
10. André Sempoux – *Torquato, prietenul din alte vremuri*
11. Bernard Tirtiaux – *Aubertin d'Avalon*
12. Jean Jauniaux – *Marea @rcă*
13. Jacques De Decker – *Nu ai văzut nimic la Waterloo*
14. Michel Lambert – *Casa pictorului*
15. Jean-Luc Outers – *Ora de vară*
16. Rose Marie François – *Zgura*
17. Jean Jauniaux – *Cuvintele lui Maud*
18. Henri Cornéllus – *Miadoux*
19. Jacques De Decker, Paul Emond – *Povestiri cu tablouri. Suzanne și mărușul. Avraam și femeia adulteră*
20. Jacqueline Harpman – *Lucarna*
21. Christian Libens – *Pădurea lui Apollinaire*
22. Maurice Carême – *Castelul de pe mare. Povestiri inedite. Povestiri insolite*
23. Luc Zana – *La Malle de l'Ingénieur. Une aventure inédite de Sherlock Holmes*
24. Marcel Pagnol – *Castelul mamei mele. Amintiri din copilărie II*
25. Jacques De Decker – *Parade amoroase*
26. Paul Emond – *Peisaj cu bărbat gol în zăpadă*
27. Paul Emond – *Vizita plenipotențiarului cultural la bazilica de pe colină*

28. Jean-Luc Wauthier – *Libertăți supravegheate*
29. Alain van Crugten – *Persoane deplasate*
30. Maurice Carême – *Le Château sur la mer. Contes fantastiques. Contes insolites*
31. Paul Emond – *Tête-à-tête*
32. Maurice Carême – *Bila de sticlă*
33. Camille Lemonnier – *Cornul de vânătoare*
34. Dominique Rolin – *Copiii răătăciți*
35. Jean-Luc Outers – *Voiajul lui Luca*
36. Jean-Jacques Rousseau – *Julie sau Noua Eloiză* (I, II, III)
37. Snowdon King – *Uezen și alte povestiri* (vol. I)
38. Marie-Thérèse Doridot – *Andejei, l'enfant de Tarigrad*
39. Jacqueline Harpman – *Orlanda*
40. Joana Klara Teske – *Elefânțica mov*
41. Snowdon King – *Conștiința lui Uezen* (vol. II)
42. Béatrix Beck – *Léon Morin, preot*
43. Camille Lemonnier – *Bărbatul îndrăgostit*
44. Eugène van Bommel – *Memoriile ultimului călugăr al abației din Villers*
45. Marcel Pagnol – *Apa de pe coline. Jean al Florettei* (I)
46. Marcel Pagnol – *Apa de pe coline. Manon a Izvoarelor* (II)
47. Snowdon King – *Uezen. Echilibrul lumilor* (vol. III)
48. Jean-Jacques Rousseau – *Julie sau Noua Eloiză* (IV, V, VI)
49. Edouard Rod – *Sensul vieții*
50. Edouard Rod – *Scene din viața cosmopolită*
51. Paul Emond – *Cît vezi cu ochii*
52. Xavier de Maistre – *Călătorie în jurul camerei mele*
53. S. Corinna Bille – *Domnișoara sălbatică*
54. S. Corinna Bille – *O sută de istorioare de iubire*
55. Jacques De Decker – *Pîntecele balenei*
56. Michel Lambert – *Dumnezeu se amuză*
57. Nicole Verschoore – *Enigma bunicii*
58. Nicole Verschoore – *Încă o dată, ca niciodată*
59. Jolanda Piniel – *Exilata*
60. Verena Stössinger – *Copacii nu pot fugi*
61. Catherine Safonoff – *Despre mama*

62. Jean Jauniaux – *Anul trecut la Saint-Idesbald*
63. Michel Lambert – *Căderea zăpezii*
64. Philippe Marchandise – *Ultima ei noapte de viață, întâia mea noapte de doliu*
65. Nicole Verschoore – *Signorina belga*
66. Marie-Sabine Roger – *Labirintul cuvintelor*
67. Yan Gauchard – *Cazul Annunziato*
68. Catherine Safonoff – *Minerul și canarul*
69. Bluma Finkelstein – *Pelerini la Samarkand*
70. Catherine Safonoff – *Distanța de fugă*
71. Ioana Klara Teske, Magdalena Słomka – *Elefântelul roz*
72. Stellamaris – *Xura*
73. Charles Ferdinand Ramuz – *Separarea raselor*
74. Jean-Baptiste Baronian – *Nouă mici crime foarte obișnuite*
75. Raluca Antonescu – *Sol*
76. Bluma Finkelstein – *Datoria de a spune adevărul*
77. Michel Lambert – *Când ne vom revedea?*

Colecția PSIHLOGIE

1. Tudor Mitasov, Inge Jose Smelik – *Autismul. Sexualitate ciudată, controlabilă*
2. Diana Seach – *Jocul interactiv pentru copii cu autism*
3. Éric Willaye, Ghislain Magerotte – *Evaluare și intervenție în cazuri de deficiență intelectuală și/ sau autism*
4. Jean-Louis Adrien – *Bateria de Evaluare Cognitivă și Socio-emoțională BECS. Practici psihologice și cercetări clinice la copiii bolnavi de Tulburări Invazive în Dezvoltare*

Colecția RESTITUTIO

1. Platon Chirnoagă – *Istoria politică și militară a războiului României contra Rusiei sovietice*
2. Radu Constantinescu – *100 de istorioare cu istoricii „Eporii de aur“*
3. Dan Lucinescu – *Jertfa (1944-1963)*
4. Dan Lucinescu – *Lupta (1941-1944)*
5. Dan Lucinescu – *Voievodul (Mihai Viteazul)*

6. Dan Lucinescu – *Spre Război (1939-1941)*
7. Dan Lucinescu – *Întoarcerea din neguri (1963-1987)*
8. Pamfil Șeicaru – *Adevărul trebuie amintit. Politica României. 1933-1944*
9. Victor Stoica – *Memorii. Petre Țuțea la verticală*
10. Carmen Sylva – *Les pensées d'une Reine*
11. Victor Stoica – *Prizonier la „aliați“*
12. Pamfil Șeicaru – *Construcții pe nisip. Politica aistorică*
13. Ion Negru – *Războiul din umbră*
14. Dan Lucinescu – *Ștefan cel Mare și Sfânt*
15. Nicolae Tomescu – *Politica externă a României întregite*
16. Carmen Sylva – *Les pensées d'une reine. Cugetările unei regine*
17. Gabriel Asandului – *A.C. Cuza. Politică și cultură*
18. George Tăutan-Cermeianu – *Țepeș Vodă*
19. Ion Mihai Cantacuzino – *O viață în România. De la „Belle Époque“ la Republica Populară. 1899-1960*

Colecția SPIRITUS

1. Lev Șestov – *Extazele lui Plotin*
2. Dmitri Merejkovski – *Gogol și diavolul*
3. Nicolae Ionel – *Rugăciune*
4. Dmitri Merejkovski – *Rusia bolnavă*
5. Dmitri Merejkovski – *Evanghelia necunoscută*
6. Anton I. Adămuț – *Literatură și filosofie creștină*
7. *** *Ars moriendi. Cartea creștină a morților*
8. Silviu Lupașcu – *Sacrificiu și Teocrație.*
9. Pr. Petre Semen – *Icoana în Biblie*
10. Silviu Lupașcu – *Sfinți ascunși. Călăuzitori de măgari*
11. Bluma Finkelstein – *Moștenirea Babelului. Elogiu diversității*
12. Oliver – *Prima luptă*
13. Ionuț Caragea – *Gîndul meu. Cum am devenit Poet*

Colecția ȘTIINȚE EXACTE

1. Ana Grama, Maria Filip – *Medii de programare*

2. Wolfgang Pfeifer, Romeo Ciobanu – *Grundlagen der industriellen Diagnose. Theorie und Praxis*
3. Romeo Ciobanu, Christina Schreiner – *Calitatea în industrie și servicii. De la definiție la tehnici moderne de asigurare*
4. Elena Scorțanu – *Polimeri parabanici. Domenii de utilizare*
5. Maria Brumă, Mariana Dana Iosip – *Polimeri aromatici fluorurați*
6. Dumitru Scorțanu – *Surse de putere în comutație neizolate cu IGBT*
7. Maria Brumă, Ion Sava, Elena Hamciuc – *Polimeri aromatici cu siliciu*
8. Sergiu Coșeri – *Poliuretani. Aspecte privind reactivitatea izocianatilor cu compuşii hidroxilici*
9. Dumitru Scorțanu – *Convertoare electronice. Tehnici M.I.D.*
10. Elena Scorțanu, Cristina Prisăcariu, Adrian Caraculacu – *Contribuții în domeniul polimerilor cu stabilitate termică și foto-oxidativă. Aplicații*
11. Laurențiu Dimitriu – *Electronică pentru automobile*
12. Nicoleta Negoescu – *Probleme de punct fix pentru funcții și multi-funcții*
13. Dumitru Scorțanu – *Convertoare electronice folosite la creșterea factorului de putere*
14. Nicoleta Negoescu – *Elemente de analiză matematică*
15. Iulia Andreea Amarandei – *Numere complexe în geometrie*
16. Nicoleta Negoescu – *Puncte fixe pentru aplicații contractive în diferite spații metrice (I)*
17. Nicoleta Negoescu – *Puncte fixe pentru aplicații contractive în diferite spații metrice (II)*

Colecția ȘTIINȚE MEDICALE

1. Rodica Petrovanu – *Probleme de diagnostic și tratament ale medicului în ambulator*
2. Rodica Petrovanu – *Obezitatea. Insulina – factor de risc metabolic*
3. Florin Stoica – *Nevroza astenică. Etiopatogenie. Tratament*
4. Laura Ciobanu – *Ghiduri de practică și protocoale în fibrobronhoscopie*
5. red. Vasile (Bebe) Mihăescu – *Generația next. Next generation*
6. Vasile (Bebe) Mihăescu – *Sexul. PROadolescenții, îngerii, demenții*

7. red. Vasile (Bebe) Mihăescu – *Psihologie sexuală aplicată*
8. Colette de Bruin – *Give me 5. Dă-mi o mână de-ajutor. Pedagogie modernă pentru lucrul cu persoane autiste*
9. Sarah Hendrickx, Keith Newton – *Sindromul Asperger. O poveste de dragoste*
10. Degrieck Steven – *Gândește și aplică. Idei practice pentru primii pași în procesul de învățare la persoane cu autism și persoane cu întârziere în dezvoltare*
11. Geertje van Egmond – *Dacă viața nu are temeii. Sindromul Lipsei de Bază. Probleme cu copiii adoptați*

Colecția ȘTIINȚE POLITICE

1. Virgil Stoica – *Metodologia analizei politice*
2. Virgil Stoica – *Procesul și analiza politicilor publice*
3. Claude Lévi-Strauss – *Rasă și istorie*
4. Emanuel Corneliu Mogîrzan – *Introducere în dreptul comunitar*
5. Étienne F. Augé – *Mic tratat de propagandă pentru uzul celor care o suportă*

Colecția TEATRU

1. Maurice Maeterlinck – *Pelléas și Mélisande*
2. Fernand Crommelynck – *Încornoratul magnific*
3. Nicolae Ionel – *Constantin Brâncoveanu*
4. Sofocle – *Filoctetes*
5. Jacques De Decker – *Joc de interior și alte piese*
6. Paul Emond – *Teatru*
7. Jean-Pierre Dopagne – *Prof și alte piese*
8. Marcel Voisin – *Einstein și demonii*
9. Thilde Barboni – *Georges Simenon. O viață nu-i de-ajuns*
10. Emile Verhaeren – *Mănăstirea*
11. Evelyne Wilwerth – *Zîmbiți, oricum îmbătrîniți!*
12. Emile Verhaeren – *Filip al II-lea*
13. Thierry Debroux – *Teatru. I*
14. Thierry Debroux – *Teatru. II*
15. Thierry Debroux – *Teatru. III*

16. Thierry Debroux – *Teatru. IV*
17. Emile Verhaeren – *Elena din Sparta*
18. Paul Emond – *Fumistul*
19. Emile Verhaeren – *Zorii*

Editura FIDES
FONDATĂ ÎN 1996
IASI, RO, UE
tel.: +40 740 04 99 91
editura_fides@yahoo.fr
PRINTED IN EU